За підтримки:

Федеральне міністерство
сільського господарства, продовольства
та регіональної ідентичності

на підставі рішення
Німецького Бундестагу

APD
Німецько-український
агрополітичний діалог

Агрополітичний звіт

АПД/АРВ/12/2025

АНАЛІЗ СТЕЙКХОЛДЕРІВ У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В ЄС

Петер Пашер

Київ, грудень 2025 року

Виконавці

IAK AGRAR CONSULTING
COPA AFC
IAMO Leibniz-Institut für Agrarentwicklung in Transformationsökonomien

Оперативний партнер

ПОРАДА

GFA CONSULTING GROUP
Генеральний уповноважений
BMLEH – Офіс Берлін

Про проєкт «Німецько-український агрополітичний діалог» (АПД)

Проєкт «Німецько-український агрополітичний діалог (АПД)» реалізується за підтримки Федерального Міністерства сільського господарства, продовольства та регіональної ідентичності (BMLEH) з 2006 року і наразі до 2025 року та за його замовленням через виконавця ТОВ ГФА Консалтинг Груп, а також робоче співтовариство, яке складається з ТОВ ІАК Аграр консалтинг (ІАК), Лейбніц-Інституту аграрного розвитку в країнах з перехідною економікою (ІАМО) та ТОВ АФЦ Агрікалчер енд Файненс Консалтантс.
Реципієнтом проекту виступає Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України «Дорада». Бенефіціаром проекту виступає Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.
Проєкт має підтримувати Україну в питаннях розвитку сталого сільського господарства, ефективної переробної промисловості та підвищення міжнародної конкуренто-спроможності відповідно до принципів ринкової та регуляторної політик та з урахуванням потенціалу розвитку, який виникає в рамках Угоди про Асоціацією між ЄС та Україною. З цією метою Проєкт має надавати інформацію про німецький, а також міжнародний, європейський досвід з розробки рамкових аграрно-політичних умов, а також з організації відповідних аграрно-політичних установ.

Німецько-український агрополітичний діалог

www.apd-ukraine.de

Автори
Петер Пашер

Дисклеймер

Це дослідження публікується за підтримки Німецько-українського агрополітичного діалогу (АПД). Будь-які точки зору та результати, висновки, пропозиції чи рекомендації в дослідженні належать автору.

© 2025 Німецько-український агрополітичний діалог
Всі права захищено.

ЗМІСТ

Вступ. Причини, цілі та методологія аналізу 4
Маленьке 1 х 1 успішної лобістської роботи 5
Повноваження Брюсселя 6
Галузеві сфери політики **7**
Спільна зовнішня та безпекова політика, міжнародні угоди **8**
Центральні інституції ЄС: Парламент, Рада та Комісія 9
Інші важливі інституції ЄС 12
Типи нормативно-правових актів ЄС 13
Як ухвалюються рішення в Брюсселі 14
Європейська комісія: можливості впливу органів влади, асоціацій, підприємств і громадян 19
Загальні формати **19**
Спеціальні формати **21**
Індивідуальні формати **24**
Загальні можливості впливу на Європейську комісію, Європейський парламент і Раду 25
Можливості впливу COPA-COGECA 26
COPA-COGECA – Співпраця з іншими групами громадянського суспільства. Приклади 30
Особливість – Мережа САП (Welcome to the EU CAP Network! | EU CAP Network) 35
Які теми політики ЄС мають зараз значущість для агровиробників і сільських територій? 38
Спільна аграрна політика (САП). Див. також Додаток **38**
Як виглядає ситуація в галузі аграрних досліджень і досліджень сільських територій? Оцінка **38**
Розширення ЄС. Див. також Додаток **40**
Виклики у лобістській роботі 42
Можливі сфери діяльності та завдання українських органів влади та асоціацій у Брюсселі 43
Рекомендації для роботи АПД 44
Додаток 46

Вступ. Причини, цілі та методологія аналізу

Причини. У контексті запланованого вступу України до ЄС аграрний сектор і розвиток сільських територій мають стратегічне значення та перебувають у процесі комплексних докорінних змін. Згідно з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС Україна зобов'язується привести свою аграрну політику, законодавство та інституційні рамкові умови у відповідність до стандартів ЄС. У жовтні 2025 року Уряд України підтвердив намір завершити переговори про вступ до ЄС у 2028 році. Пов’язані з цим реформи мають на меті сприяння сталому розвитку сільських територій, підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва, а також поліпшення якості й безпечності харчових продуктів і збереження природних ресурсів.

Враховуючи значний аграрний і продовольчий потенціал України, країна залишається важливим гравцем на світових аграрних ринках. Водночас війна суттєво вплинула на функціонування аграрного сектора та значно порушила виробничі потужності, ланцюги постачання, торговельну логістику й інвестиційні потоки. З огляду на ці виклики та прискорену європейську інтеграцію, аграрна політика та політика розвитку сільських територій України дедалі більше зосереджується на стійкості, структурній адаптації та поступовій гармонізації із законодавством ЄС. Скасування торговельних бар'єрів з Європейським Союзом створило нові можливості для українських виробників, проте це також вимагає адаптації до складних регуляторних, інституційних та соціально-економічних умов.

Ціль. Цей звіт має на меті створення структурованого аналізу стейкхолдерів у сфері Спільної аграрної політики й розвитку сільських територій з акцентом на відповідальних осіб у Брюсселі. Аналіз має стати основою для подальшої роботи АПД і, таким чином, сприяти співпраці з європейськими органами влади та партнерами з громадянського суспільства, аби належним чином висвітлювати інтереси України в рамках її процесу інтеграції до ЄС і забезпечувати їхню реалізацію відповідно до потреб. Для цього визначаються та класифікуються найважливіші дійові особи у сфері сільського господарства й розвитку сільських територій. До них належать інституції ЄС, національні та регіональні представництва, розташовані в Брюсселі громадські організації, професійні асоціації, науково-дослідні установи, групи інтересів та мережі, як-от колишня Європейська мережа розвитку сільських територій (ENRD), сьогодні – мережа ЄС-САП. Аналіз спрямовано також на виявлення зв'язків між причетними особами, визначення відповідних політичних платформ й органів та розроблення пропозицій для започаткування конструктивного діалогу.

Німецько-Український агрополітичний діалог (АПД) – це інструмент фахового обміну політичним досвідом і заснованими на фактах поглядами в контексті трансформації на шляху до стійкої та сталої системи продовольства. Як Україна, так і Німеччина мають сильний аграрний сектор, включений до глобальних ланцюгів постачання, а також різноманітні аграрні структури, активне громадянське суспільство та високий рівень наукових експертних знань. Відповідні суб’єкти обох країн зацікавлені у поглибленні відкритого й предметного діалогу, оскільки виклики продовольчої та аграрної політики дедалі більше зростають на регіональному рівні та розглядаються в глобальному контексті, а подолати їх можна лише шляхом співпраці та взаєморозуміння. APD надає консультації Уряду України й політикам, які спеціалізуються на аграрній тематиці, з метою успішного просування важливих реформ в аграрному секторі й на сільських територіях. При цьому політика розвитку сільських територій з її міжгалузевими підходами до підтримки розглядається як невід'ємна частина Спільної аграрної політики (САП).

У 2025 році в центрі уваги АПД знаходилася інтеграція до ЄС, сталий розвиток сільських територій і земельна політика в поєднанні з накопиченням знань і різними форматами діалогу. Важливим результатом цього аналізу є формулювання

рекомендацій для майбутньої роботи АПД. При цьому йдеться про засоби й шляхи звернення до стейкхолдерів і про побудову партнерських відносин/мереж з метою ефективного інформування та обговорення викликів аграрної політики й сільського розвитку в Україні. Це дозволить APD покращити координацію з учасниками процесу в Брюсселі та прискорити інтеграцію України в галузі аграрної політики й сільського розвитку.

Методологія. Основою цього аналізу слугує багаторічний досвід автора в рамках його діяльності з тематики ЄС у Німецькій асоціації фермерів, зокрема на посаді голови Civil Dialogues Rural Developement (Громадянський діалог з питань розвитку сільських територій) при Європейській комісії. До аналізу були залучені представники Європейської комісії, національних урядів, асоціацій та неурядових організацій на національному та європейському рівнях. Проведений аналіз стейкхолдерів було доповнено літературними й Інтернет-джерелами.

Маленьке 1 х 1 успішної лобістської роботи

Матриця впливу залежно від значущості та можливості політизації тем у суспільному оточенні, яке постійно змінюється (схема).

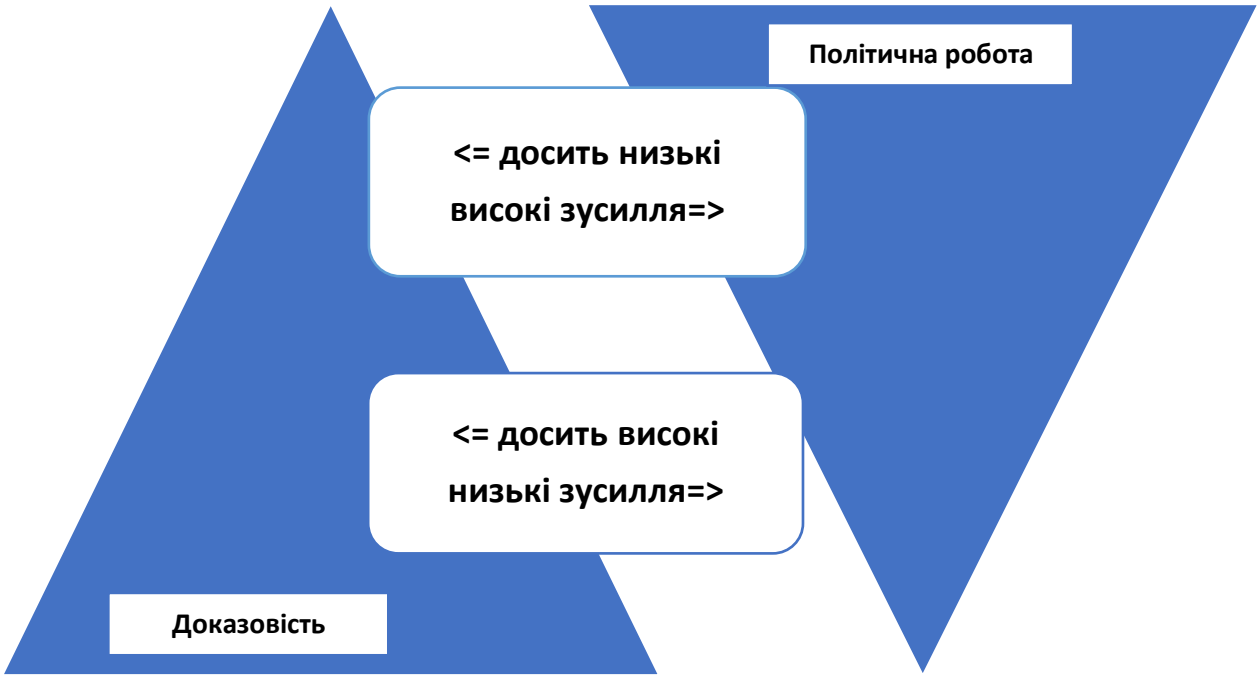

«Золоті» правила
Достовірність, компетентність і постійність.
Інформація, факти, цифри
у правильний час
на правильному місці
для правильної людини
з правильним засобом й аргументом.
При двох позиціях одна зайва!

Добрі мережи співпраці з органами влади, професійними асоціаціями, неурядовими організаціями або дослідними установами. Ціль – перемога в конкуренції інтересів (=> «отримати якомога більший шматок від пирога»).

Особисті контакти є соціальним фундаментом для успішного представництва інтересів. Вони забезпечують довіру та вплив, своєчасну інформацію, надійну співпрацю, емоційну прив'язаність. Або коротше кажучи: у представництві інтересів важливо не тільки те, що ти знаєш, але й кого ти знаєш та як ти поводишся з цими людьми, в тому числі з представниками органів влади. Вміти добре слухати, навчитися цінувати аргументи інших.

Емпатія та інтуїція як центральний фактор сталих відносин, довірливої комунікації, конструктивного вирішення конфліктів.

«Симбіоз» асоціацій і урядів у демократичному суспільстві => належна урядова політика потребує добрих спаринг-партнерів, а також асоціацій! Добрі спаринг-партнери допомагають знайти нові ідеї, жорстко обговорювати аргументи «за» і «проти», розширювати або змінювати перспективи.

Повноваження Брюсселя

Повноваження ЄС чітко визначено в Договорі про Європейський Союз і в Договорі про функціонування Європейського Союзу. До цього належать повноваження як у сфері галузевих політик, так і повноваження сфері зовнішньої та безпекової політики ЄС.

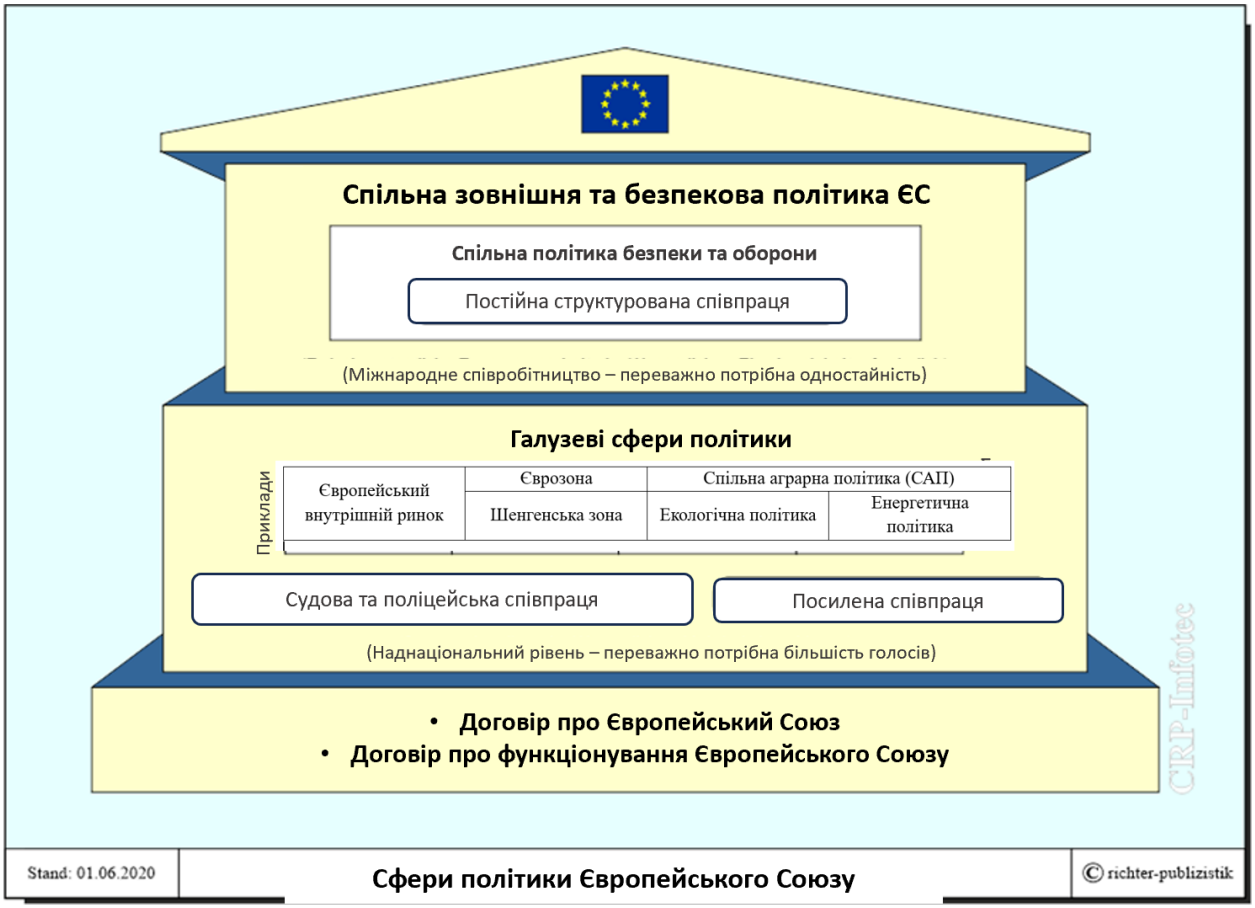

Галузеві сфери політики

Ґрунтуючись на стратегічному порядку денному, узгодженому головами держав й урядів ЄС, Президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн під час своєї першої каденції запропонувала в грудні 2019 року новий амбітний курс – до «більш зеленого, більш цифрового та більш справедливого ЄС». Тим часом війни та кризи, пандемія коронавірусу, а також Зелений курс ЄС завдали шкоди економіці ЄС. Новий склад Європейської комісії, обраний у листопаді 2024 року, на чолі з Урсулою фон дер Ляєн, яка вдруге посіла посаду Президента, має намір протидіяти цим тенденціям за допомогою «компаса конкурентоспроможності», що має вказати шлях до зменшення бюрократії та підвищення зростання. Коротко про сім поточних пріоритетів Європейської комісії: конкурентоспроможність, безпека та оборона, соціальна справедливість, якість життя, демократія та цінності, глобальна Європа, а також бюджет та реформи ЄС. Більш детальна інформація: Пріоритети Європейського Союзу на 2024–2029 роки – Європейський Союз (також українською та російською мовами).

Огляд галузевих сфер політики рівня Європейського Союзу: ЄС - Що це таке і що він робить (europa.eu) (також українською та російською мовами). До цього належать і такі сфери діяльності, як продукти харчування та сільське господарство, а також питання розширення ЄС.

Національні парламенти отримують проєкти законодавчих актів одночасно з Європейським парламентом та Радою. Вони контролюють належне застосування принципу субсидіарності в процесі прийняття рішень ЄС. Якщо вони вважають, що цей принцип порушується, вони можуть подати свої обґрунтовані зауваження. **Принцип субсидіарності** передбачає, що Європейський Союз (за винятком сфер, в яких він має виключні повноваження) може вживати заходів лише в тому випадку, якщо дії на рівні ЄС є ефективнішими, ніж на національному рівні.

Спільна зовнішня та безпекова політика, міжнародні угоди

Спільна зовнішня та безпекова політика – це узгоджені зовнішньополітичні дії ЄС, переважно у сфері оборони, безпеки та дипломатії. Рішення потребують схвалення всіх держав-членів ЄС у Раді. Якщо вони дійшли згоди, для прийняття подальших рішень щодо певних аспектів достатньо кваліфікованої більшості. Зовнішню політику ЄС на міністерському рівні представляє Верховний представник ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки, який одночасно обіймає посаду віцепрезидента Європейської комісії. З 1 грудня 2024 року цю посадою обіймає **Кая Каллас** з Естонії, яка також головує на засіданнях міністрів закордонних справ.

Протягом року Європейська рада підписує низку угод між ЄС і країнами, що не входять до ЄС, а також міжнародними організаціями. Ці угоди можуть стосуватися широких тем, як-от торгівля, співпраця та розвиток, або конкретних питань, таких як текстильні вироби, наука, технологія чи транспорт. Актуальним прикладом, що має значення для сільського господарства ЄС, є торговельна угода між ЄС та країнами Південної Америки (Меркосур). Усі міжнародні угоди, що підпадають під звичайну законодавчу процедуру, потребують схвалення Європейського парламенту та Європейської ради. Детальнішу інформацію про чинні торговельні угоди ЄС наведена на сторінці EU Trade agreements.

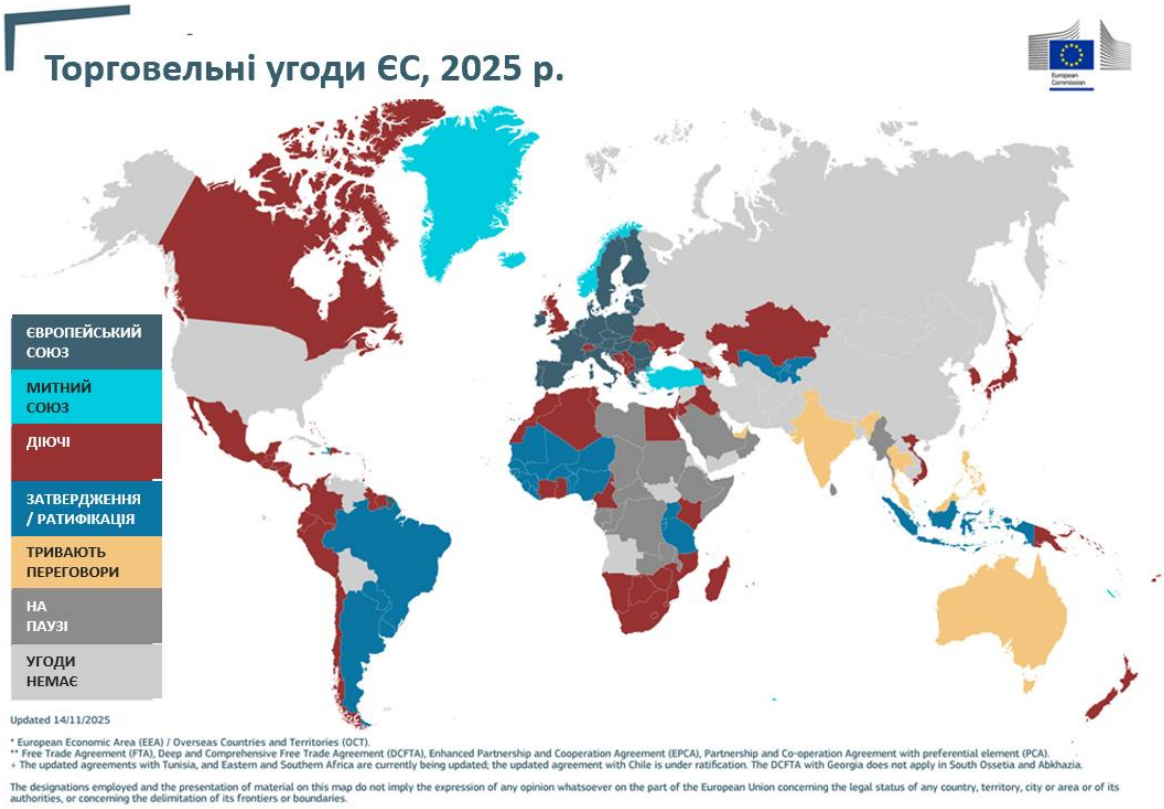

Центральні інституції ЄС: Парламент, Рада та Комісія

У центрі уваги ЄС знаходяться 27 держав-членів ЄС та 449 мільйонів громадян цих країн. Унікальною ознакою ЄС є те, що всі ці держави залишаються суверенними та незалежними, але водночас вони передали частину своїх суверенних повноважень до ЄС з метою отримання додаткової вигоди. Ця часткова передача повноважень спільним інституціям означає на практиці, що рішення з певних питань, які становлять спільний інтерес, ухвалюються демократичним шляхом на рівні ЄС й уніфіковано впроваджуються в державах-членах.

У знаходженні та ухваленні рішень на рівні ЄС беруть участь декілька органів ЄС:

- **Європейський парламент (ЄП):** Європейський парламент є представництвом громадян ЄС. Він обирається шляхом прямих виборів один раз на п'ять років. Кожна держава-член ЄС обирає певну кількість депутатів Європейського парламенту. Місця розподіляються між державами-членами відповідно до їхньої відсоткової частки у загальній кількості населення ЄС. У червні 2024 року громадяни ЄС обрали 720 депутатів Європейського парламенту строком на п'ять років. Засідання Європейського парламенту проводяться в Брюсселі та Страсбурзі. У липні 2024 року Роберта Мецола з Мальти була обрана головою Європейського парламенту на наступні два з половиною роки.

- **Європейська рада (ЕР):** Європейська рада складається з глав держав та урядів країн-членів ЄС, Президента Європейської комісії та Верховного представника ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки. Європейська Рада об'єднує керівників ЄС для визначення політичного порядку денного ЄС. Вона є найвищим рівнем політичної співпраці між державами-членами ЄС. З 1 грудня 2024 року президентом Європейської ради є португалець **Антоніу Кошта**. Рішення, як правило, приймаються одностайно, але в деяких випадках також кваліфікованою більшістю голосів.

- **Рада Європейського Союзу** (також Рада або Рада міністрів): До складу Ради входять відповідні міністри держав-членів ЄС. Наприклад, Рада з питань сільського господарства складається з міністрів з питань сільського господарства держав-членів ЄС. Відповідні галузеві міністри представляють свої уряди під час обговорення, внесення змін або прийняття рішень ЄС. Крім того, Рада ЄС координує політичні дії. Усі міністри, присутні на засіданнях Ради ЄС, уповноважені діяти від імені урядів держав-членів, які вони представляють, з відповідними правовими наслідками. Кожні шість місяців головування в Раді ЄС переходить до іншої держави-члена ЄС, яка протягом цього часу керує всіма засіданнями Ради ЄС. У другій половині 2025 року головування перейде до Данії, а в першій половині 2026 року – до Кіпру.

  Для ухвалення рішень, як правило, необхідна кваліфікована більшість, а в разі таких чутливих сферах, як зовнішня політика та оподаткування, – одноголосність, тобто згода всіх країн. У процедурних й адміністративних питаннях достатньо простої більшості. Раду ЄС не слід плутати з Радою Європи, яка є не інституцією ЄС, а міждержавною організацією, створеною для сприяння розвитку демократії та захисту прав людини й верховенства права в Європі.

- **Європейська комісія (ЄК)**: Європейська комісія є політично незалежним виконавчим органом влади, який відповідає за поточну діяльність ЄС. Європейська комісія – це єдиний орган ЄС, який може виступати із законодавчою ініціативою (часто за клопотанням Європейського парламенту або Ради ЄС), навіть якщо потім Парламент і Рада ЄС голосують за ці пропозиції. Європейська комісія реалізує стратегії та управляє бюджетом ЄС. Європейська комісія спільно з Радою ЄС та Європейським парламентом визначає пріоритети розподілу бюджетних коштів та разом з Європейською рахунковою палатою контролює належне використання бюджетних коштів ЄС. Обидва органи прагнуть до економічно ефективного управління бюджетом. Крім того, Європейська комісія разом із Судом Європейського Союзу контролює належне застосування законодавства ЄС у всіх державах-членах.

Європейська комісія складається з колегіуму 27 членів Комісії, до яких належить також і Президент комісії, станом на сьогодні Урсула фон дер Ляєн з Німеччини. Кожна держава-член ЄС надсилає по одному члену Європейської комісії. Строк повноважень чинного складу Європейської комісії розпочався 1 грудня 2024 року й закінчується 30 листопада 2029 року. Після призначення Президента Європейської комісії, Європейська рада за погодженням з обраним Президентом номінує інших 26 членів Комісії. Потім парламент голосує за прийняття або відхилення кандидатів, призначених Радою. Члени Європейської комісії беруть на себе політичне керівництво Комісією на п'ятирічний строк своїх повноважень. Президент Європейської комісії покладає на кожного члена відповідальність за певну сферу політики. Президент визначає політичний курс Європейської комісії, на основі якого комісари спільно встановлюють стратегічні цілі та складають річну програму роботи. Європейська комісія виступає від імені всіх країн ЄС в міжнародних організаціях, особливо в сферах торговельної політики та гуманітарної допомоги. Вона також веде переговори від імені ЄС щодо проєктів міжнародних договорів. Європейська Комісія налічує близько 32 000 співробітників.

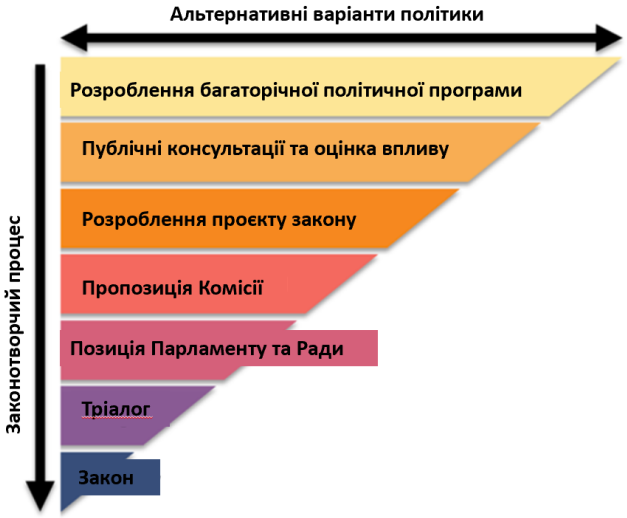

Рішення Європейської комісії ухвалюються колегією членів комісії **разом**. Всі члени Європейської комісії мають рівні права в процесі прийняття рішень і несуть однакову відповідальність за ухвалені рішення. Вони не мають повноважень на самостійне ухвалення рішення, якщо вони не отримали право рішення за певним окремим питанням. За реалізацію рішень відповідають співробітники Європейської комісії, які працюють у галузевих генеральних директоратах. Часто при цьому йдеться про розроблення законопроєктів, які потім обговорюються в Раді ЄС і Європейському парламенті та, як правило, затверджуються з деякими змінами. З 1 грудня 2024 р. комісаром Генерального директорату з питань сільського господарства й розвитку сільських територій (GD Agri) є Крістоф Гансен з Люксембургу, а комісаром Генерального директорату з питань розширення та східного сусідства (GD ENEST) – Марта Кос із Словенії.

Інші важливі інституції ЄС

Європейський центральний банк, Європейський інвестиційний банк, Європейська рахункова палата та Суд Європейського Союзу.

Європейський центральний банк (ЄЦБ) – це незалежний орган економічного та валютного союзу, до якого належать усі держави-члени ЄС. Він ухвалює свої рішення без звернення до національних урядів та інших органів ЄС і без їхніх вказівок. Його найважливішим завданням є збереження монетарної стабільності в зоні євро.

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) – це банк ЄС, який належить державам-членам ЄС. Його завдання полягає в наданні позик для фінансування проєктів, які підтримують цілі Європейського Союзу.

Європейська рахункова палата (ЄРП) як незалежна установа перевіряє фінанси ЄС і відповідає передусім за належне використання бюджетних коштів ЄС.

Суд Європейського Союзу забезпечує уніфіковане тлумачення та застосування права ЄС в усіх державах-членах ЄС. Він уповноважений виносити рішення у спорах між країнами-членами ЄС, інституціями ЄС, підприємствами й приватними особами.

Агентства Європейського Союзу

Роботу ЄС підтримує низка агентств. При цьому йдеться про самостійні правові суб'єкти, створені для виконання певних завдань в рамках права ЄС. Агентства опікуються питаннями й проблемами, як стосуються повсякденного життя громадян ЄС. До цього належать, наприклад, кібербезпека, безпечність харчових продуктів і медичних препаратів, охорона довкілля, базові права й захист кордонів. EFSA (Європейське агентство з безпечності харчових продуктів) є одним із 30 децентралізованих агентств. Воно надає незалежні наукові дані та консультації про можливі ризики у ланцюгу харчових продуктів. Інші агентства, як-от Frontex та Europol, займаються охороною кордонів і переслідуванням карних злочинів. Європейське управління по боротьбі із шахрайством (OLAF) розслідує випадки шахрайства при використанні бюджетних коштів ЄС. Подальшу інформацію про органи влади, відомства та агентства ЄС можна отримати також українською та російською мовами за посиланням Які органи й установи є в ЄС?

Типи нормативно-правових актів ЄС

Є різні типи нормативно-правових актів ЄС, які відрізняються між собою за сферою застосування.

- **Регламент** – це правовий акт, який може застосовуватися в усіх державах-членах ЄС безпосередньо та є обов'язковим для виконання. Він не потребує імплементації в національне законодавство держав-членів ЄС. Навпаки, набагато частіше необхідно вносити зміни в національні нормативно-правові акти з метою приведення їх у відповідність до регламенту.
- **Директива** – це правовий акт, який зобов'язує всі або окремі держави-члени ЄС досягнути певного результату. Як правило, директиви потрібно імплементовувати в національне законодавство, щоб вони набули дієвості. Іншими словами, директива встановлює ціль, проте кожна держава-член ЄС самостійно вирішує, як її досягти.
- **Рішення** та **постанови** можуть бути спрямованими до держав-членів ЄС, груп осіб чи навіть окремих осіб. Вони є обов'язковими для виконання за всіма своїми частинами. Рішення надаються, наприклад, у разі запланованого злиття підприємств.
- В **рекомендаціях** та **повідомленнях** органи ЄС можуть висловити свою позицію державам-членам ЄС або, в деяких випадках, окремим громадянами, не накладаючи правових зобов'язань на фізичні або юридичні особи, яким вони адресовані. Рекомендації та повідомлення є юридично обов'язковими для виконання.

Кожна пропозиція нового європейського нормативно-правового акта спирається на певну статтю Договору, яка являє собою так звану «правову основу» пропозиції. Ця правова основа є вирішальною для того, яка процедура може застосовуватися.

Міжінституційна угода
(ЄП, Рада та Комісія)

- Загальна частина
- **Середньострокове** програмне планування
- Діалог про найважливіші політичні цілі та пріоритети
- **Річне** програмне планування

- Найважливіші законодавчі пропозиції та пропозиції без законодавчого статусу
- **Оцінка наслідків**
- У разі потенційно значних (економічних, екологічних, соціальних) наслідків
- Зважування альтернативних рішень Європейської комісії після проведення комплексних консультацій
- Перевірка субсидіарності
- Рада та Парламент повинні в подальшому враховувати оцінку ризиків
- **Оцінка наслідків після впровадження**
- Спеціальна частина
- **Делеговані правові акти** та **імплементаційні правові акти**

В Лісабонському договорі було впроваджено нову категорію нормативно-правових актів, яка посідає проміжну позицію між законодавчими й виконавчими актами. Це – делеговані правові акти. Вони закріплені у відповідних законодавчих актах (які також називаються «базовими правовими актами») та мають вносити зміни чи доповнення до певних «несуттєвих положень» відповідного законодавчого акта за ініціативою Європейської комісії. Практика застосування показує, що Європейська комісія повною мірою використовує значну свободу при тлумаченні поняття «несуттєві положення». Скасування делегованих правових актів Радою та/або Парламентом є можливим, але це пов'язане з високими перешкодами і відбувалося досі лише в окремих випадках.

Як ухвалюються рішення в Брюсселі

Законодавство ЄС – звичайна законодавча процедура

Європейська Рада (глави держав і урядів) визначає принциповий політичний порядок денний ЄС, тоді як **Європейська Комісія** подає пропозиції нових законодавчих актів, що затверджуються рішенням **Європейського парламенту та Ради** (також «Рада Європейського Союзу»). За виконання цих правових актів

принципово відповідають держави-члени. Відповідно до **принципу пропорційності**, заходи Європейського Союзу не повинні виходити за межі необхідного для досягнення цілей Договорів ЄС.

Звичайна законодавча процедура

ст. 294 Договору про функціонування ЄС

- Важливий нормотворчий процес в ЄС
- **Право ініціювання** законодавчої пропозиції – Європейська Комісія
  - Європейський парламент (ЄП) і Рада ЄС можуть **закликати** Європейську комісію виступити з **ініціативою**
  - З набуттям чинності Лісабонського договору це можуть зробити також і громадяни:
    Європейська ініціатива громадян (ст. 11 IV Договору про Європейський Союз
- Передача **пропозиції** до Європейського парламенту та Ради ЄС

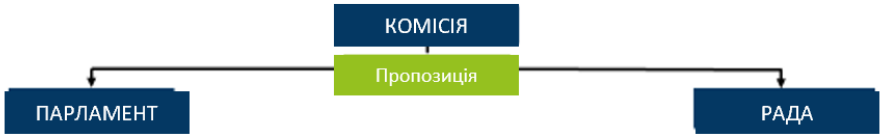

На підставі пропозиції Європейської комісії щодо нового законопроєкту (законодавчої пропозиції) Європейський парламент і Рада ЄС формулюють свої позиції в рамках «звичайної законодавчої процедури». Часто позиції парламенту та Ради розходяться. Зустріччю трилогу називають неформальні переговори між представниками трьох органів, що беруть участь у законодавчому процесі ЄС, – Європейської комісії, Європейського парламенту (ЄП) та Ради міністрів. Метою цих міжінституціональних консультацій є якнайшвидше досягнення політичної згоди між Парламентом і Радою щодо законодавчої пропозиції за посередництвом Європейської комісії. Компроміс, досягнутий у рамках зустріч трилогу, має попередній характер і далі повинен бути формально схвалений Радою та Європейським парламентом, що зазвичай відбувається без істотних змін. Зустрічі трилогу можуть організовуватися на будь-якому етапі законодавчої процедури. Здебільшого вони призводять до досягнення згоди вже під час першого читання в Європейському парламенті або до ранньої згоди під час другого читання.

Принципову можливість міжінституційних переговорів поза межами регулярних етапів "звичайної законодавчої процедури" було запроваджено Амстердамським договором (1999 р.). Відтоді кількість законодавчих актів, які після успішних зустрічей трилогу ухвалюються як так зване "fast track legislation" (англ. "швидкісна / прискорена законодавча процедура"), постійно зростає, унаслідок чого зустрічі трилогу фактично становлять тепер стандартну процедуру європейського законодавства.

Неформальні трилоги

- Неформальна процедура: **жодних законодавчих регулювань!**
- **Ціль**: проходження звичайної законодавчої процедури
- **Учасники**: представники ЄП, Ради та Комісії (функція модератора)

- Держави-члени ЄС залежать від «головуванні в Раді»!

- Основа співпраці – **документ з чотирьох колонок**

- Самозобов'язання інституцій з належного поводження з тристоронніми переговорами (Міжінституційна угода про поліпшення нормотворчої діяльності)
- Критика неформальних діалогів: недостатня прозорість, невисокі можливості впливу (держав-членів, ГО, асоціацій тощо), розмивання відповідальності

Консультативні органи згідно з Договором ЄС

За низкою політичних сфер Європейський парламент, Рада ЄС та Європейська комісія звертаються за консультаціями до своїх дорадчих органів. Це Європейський економічний і соціальний комітет та Європейський комітет регіонів. Вони надають висновки щодо запропонованих законодавчих актів, які, однак, не є обов'язковими для органів ЄС. Європейський економічний і соціальний комітет (EESC) представляє організоване громадянське суспільство, як-от організації працівників і роботодавців і групи представників інших інтересів, тоді як у Європейському комітеті регіонів (CoR) представлені муніципальні та регіональні органи влади. До цих органів держави-члени ЄС зазвичай направляють осіб з великим досвідом роботи в асоціаціях та політиці. Високий рівень професіоналізму за присутності працівників Європейської комісії. Участь у цих двох консультативних органах може бути основою/відправною платформою для стратегічних партнерств між різними асоціаціями й організаціями. Це – добра можливість для знайомства з мережами та участі в них (для цього необхідно вміти добре слухати та розуміти аргументи інших).

Консультації можуть надаватися також іншим органам або установам, якщо пропозиція стосується сфери їхніх інтересів або їхньої спеціалізації. Так, наприклад, Європейський центральний банк може бути залучений до консультацій щодо пропозицій, які стосуються економічних або фінансових питань.

Стислий огляд процедури прийняття рішень

Європейська комісія

- **Європейська комісія** розробляє законодавчі пропозиції за власною ініціативою.
- Річна робоча програма встановлює пріоритети й містить пропозиції щодо нових політичних і законодавчих ініціатив.
- Розроблення законодавчої пропозиції.
- Оприлюднення оцінки наслідків або дорожньої карти та процедури консультацій.
- Подальше розроблення законодавчої пропозиції на основі відгуків.
- Оприлюднення остаточної пропозиції та її передача до Ради ЄС і Європейського парламенту. Початок процедури консультації з Радою та Парламентом.

Рада Європейського Союзу

- **Рада ЄС** розробляє власну позицію на основі пропозиції Європейської комісії.
- Пропозиція Європейської комісії передається галузевій раді, наприклад, Раді з питань сільського й рибного господарства або Екологічній раді, та обговорюється з відповідальними робочими групи Ради.
- Керівництво Ради розробляє компромісні пропозиції, які представляються державам-членам ЄС на зустрічах Ради ЄС.
- Держави-члени ЄС узгоджують спільну позицію.
- Позиція Ради ЄС слугує основою для переговорах на зустрічах трилогу між Європейським парламентом, Європейською комісією та Радою ЄС.
- Для позитивного рішення Ради ЄС потрібно виконання двох умов: 55% держав-членів ЄС і 65% від загальної кількості населення.
- Блокувальна меншість. Для блокувальної меншості необхідні мінімум чотири члени Ради ЄС. Якщо менше ніж три учасники голосують проти пропозиції, то вона вважається ухваленою, а відсоткова частка кількості населення є несуттєвою.
- Утримання голосу. Під час голосування за принципом кваліфікованої більшості утримання голосу вважається голосом проти. Не слід прирівнювати відмову від участі в голосування та утримання голосу.

Законодавчий процес ЄС. Вихідні точки для лобістської та урядової роботи

Переговори на зустрічах трилогу

- Після того як Європейський парламент і Європейська рада затвердять свої позиції щодо пропозиції Європейської комісії, починають **переговори на зустрічах трилогу** між Радою ЄС, Європейським парламентом і Європейською комісією.
- Ціль – це знаходження компромісів за ще відкритими питаннями. Сторони переговорів разом працюють над подоланням розбіжностей між позиціями Європейського парламенту й Ради ЄС.
- Якщо досягається консенсус за всіма аспектами пропозиції, то досягається «результат зустрічей трилогу».
- У переговорах беруть участь представники Європейського парламенту, Ради ЄС та Європейської комісії.
- Європейський парламент: переговорна команда Парламенту очолюється речником. Головування бере на себе голова відповідального комітету. До складу групи входять мінімум так звані тіньові речники.
- Рада ЄС: переговорну команду Ради ЄС, як правило, представляє голова в Комітеті постійних представників, у виняткових випадках – відповідальним міністром у разі політично важливих питань.
- Європейська комісія: Європейську комісію представляє відповідний Генеральний директорат (керівник відповідального відділу або директор). Європейська комісія виступає посередником.

Європейська комісія: можливості впливу органів влади, асоціацій, підприємств і громадян

Загальні формати

Європейська комісія створила різні формати, за якими Європейський Союз збирає позиції громадян, асоціацій та організацій з приводу відповідних політичних тем. Цілі таких форматів:

- посилення демократичної легітимності,
- підвищення прозорості в процесах прийняття рішень,

- сприяння близькості між інституціями ЄС і громадянами,
- узгодження політичних пріоритетів з фактичними потребами.

За посиланням можна отримати огляд найважливіших форматів: Ваша думка важлива. Європейська комісія. Зокрема, це передусім такі формати.

Громадські консультації та відгуки (раніше «Ваша думка важлива») – це центральний портал, на якому широка громадськість і представники інтересів можуть висловити свою думку щодо ініціатив Європейської комісії та взяти участь у процесі прийняття рішень. Європейська комісія надає можливості для їхньої участі як на стадії розроблення, так і на стадії реалізації правових актів і політичних ініціатив ЄС.

У форматі **Європейської ініціативи громадян** громадяни ЄС можуть закликати Європейську комісію розробити законодавчу ініціативу на ті теми, які входять до кола її повноважень. Для такої ініціативи необхідно зібрати мінімум мільйон чинних підписів з щонайменше 7 держав-членів ЄС. З початку функціонування такого формату в 2012 році було впроваджено понад 100 ініціатив, а близько 18 мільйонів громадян ЄС підтримали ту чи іншу ініціативу. У такий спосіб вони вплинули на законодавчі пропозиції ЄС. Наприклад: „Right2Water" (право на воду), «Стоп гліфосат» і «Кінець епохи кліток». В Європейському парламенті інструментом участі громадян є **«петиції».**

Платформа участі громадян пропонує громадянам ЄС онлайн-простір для загальноєвропейських дискусій про важливі проєкти ЄС. Крім того, Європейська комісія організувала форуми громадян. На кожному форумі громадян зустрічаються 150 громадян з усіх 27 держав-членів ЄС, обраних за принципом випадковості. При цьому до уваги береться різноманіття та представництво молодого покоління. Форуми надають рекомендації з політичних тем, обраних Європейською комісією.

Діалоги Європейської комісії щодо імплементації мають на меті оцінити прогрес та визначити сфери, в яких необхідна підтримка політики ЄС для досягнення результатів. Вони доповнюють консультації Європейської комісії. Це вважається важливим інструментом для забезпечення досягнення політичних цілей на користь європейців, підприємств та суспільства в цілому. Вони стосуються таких тем:

- прогрес або недостатній прогрес у реалізації існуючих політичних цілей,
- найкращі практики й успіхи,
- перешкоди (напр., недостатня чіткість, доступ до фінансових коштів, дефіцит кваліфікованих спеціалістів, непередбачені наслідки, накопичувальний регуляторний вплив тощо),
- конкретні заходи із полегшення імплементації: визначення можливих рішень, включаючи можливу цілеспрямовану підтримку задіяних органів влади,
- можливості спрощення, зокрема нормативно-правових актів, що мають вплив на підприємства й конкурентоспроможність.

В рамках таких діалогів представники Європейської комісії зустрічаються з представниками промисловості, малих і середніх підприємств (МСП), економічних і соціальних партнерів (асоціацій) і громадянського суспільства. Іноді приєднуються також і представники національних адміністративних органів. Вибір учасників таких груп залежить від теми.

Приклади зі сфери аграрної політики та розширення ЄС: Діалог з питань імплементації Спільної аграрної політики, 3 червня 2025 р. (Комісар Крістоф Ганзен), Діалог з питань інвестицій приватного сектору економіки в країнах розширення ЄС і в країнах східного сусідства, 10 червня 2025 р. і Діалог з громадянським суспільством про розширення, 12 листопада 2025 р. (Комісар Марта Кос).

Європейська комісія надає в розпорядження громадян Консультативно-інформаційні служби (також українською та російською мовами), які мають допомагати їм із різних питань підприємництва, вищої освіти, права, а також з питань переїзду й праці у всій Європі.

Корисні посилання в Інтернеті: **Доступ до інформації** (також українською та російською мовами) та Хто є хто? (на 24 мовах ЄС), Портал фінансування та тендерів ЄС, Публікації та Бібліотека Європейської комісії та Центр електронних ресурсів (Fin-eR).

Спеціальні формати

Комісія має загалом 1141 експертну групу, серед них 121 група, де Україна має статус спостерігача (здебільшого це групи з питань статистики, але є також групи з питань здоров'я тварин, сільського туризму та лісового господарства) => Реєстр експертних груп Комісії та інших подібних організацій. Реєстр експертних груп Комісії містить списки членів, протоколи засідань та запрошення до подання заявок.

Генеральний директорат з питань сільського господарства та розвитку сільських територій налічує загалом 56 експертних груп. Поза Генеральним директоратом з питань сільського господарства ще 20 груп опікуються питаннями сільського господарства в Генеральних директоратах з питань охорони здоров'я (здоров'я тварин, здоров'я рослин, маркування, насіння), довкілля (нітрати) та досліджень (ґрунти). Генеральні директорати з питань розширення та східного сусідства (7), регіональної політики (9) та досліджень та інновацій (28) мають значно менше експертних груп, ніж Генеральний директорат з питань сільського господарства та розвитку сільських територій (56).

П’ять різних типів учасників таких експертних груп:

Тип A – персонально (ad personam) призначені експерти, які діють незалежно й висловлюють свої особисті позиції.

Тип B – окремі особи, які були призначені для представлення спільних інтересів якоїсь зацікавленої групи в певній політичній сфері. Вони можуть бути запропоновані асоціаціями.

Тип C – організації в широкому розумінні, тобто підприємства, асоціації, неурядові організації, профспілки, вищі навчальні заклади, науково-дослідні інститути, адвокатські контори та консалтингові фірми.

Тип D – відомства й служби держав-членів ЄС національного, регіонального й місцевого рівнів.

Тип E – інші державні й публічні установи, як-от органи влади та асоціації з країн, що не входять до ЄС (наприклад, країни-кандидати), установи, відомства або агентства ЄС, а також міжнародні організації.

Членів типу B і C можна призначати тільки в тому випадку, якщо вони внесені до реєстру прозорості. Члени типу C, D і E призначають постійних представників або, залежно від порядку денного, відряджають представників залежно від конкретного випадку.

Деякі експертні групи складаються виключно з представників держав-членів ЄС (наприклад, перелічені нижче «аграрні комітети» – тип D), лише з індивідуальних експертів (тип A) або виключно з представників організацій (наприклад, «Група громадянського діалогу про Стратегічні плани Спільної аграрної політики та горизонтальні питання», яку детальніше представлено нижче – тип C) . Багато експертних груп є змішаними експертними групами, до складу яких входять 2-3 типи членів. Окрім членів «Група громадянського діалогу про Стратегічні плани Спільної аграрної політики та горизонтальні питання» Генерального директорату з питань

сільського господарства та розвитку сільських територій, нижче детальніше аналізуються члени «Діалогу з партнерами Регламенту про спільні положення» Генерального директорату з питань регіональної політики, щоб на прикладі пояснити можливості впливу асоціацій/організацій.

Огляд 56 комітетів й експертних груп Генерального директорату з питань сільського господарства й розвитку сільських територій (члени, протоколи засідань за посиланням Register of Commission expert groups and other similar entities**)**

Аграрні комітети

Загалом Генеральний директорат з питань сільського господарства та розвитку сільських територій керує 11 комітетами, до складу яких входять виключно представники урядів країн ЄС. Ці комітети мають забезпечувати ухвалення імплементаційних актів Європейською комісією під контролем країн ЄС. Загальні правила й принципи, що застосовуються до комітетів, визначені в Регламенті (ЄС) № 182/2011 про встановлення правил і загальних принципів стосовно механізмів контролю державами-членами здійснення Комісією виконавчих повноважень.

Можливості впливу держави-члена ЄС на нормотворчі процеси ЄС

- **На рівні ЄС**
  - Регулярна підтримка контактів з робочими структурами Директоратів Європейської комісії:
    - постійний обмін інформацією,
    - налагодження та підтримка особистих контактів з окремими співробітниками.
  - Постійне інформування (національних) співробітників у кабінетах.
  - Регулярний обмін думками із зацікавленими державами-членами ЄС на робочому та керівному рівнях.
  - Постійне інформування національних депутатів Європейського парламенту.
  - Посилення політичного значення Європейського парламенту шляхом участі у законодавчих процедурах.
- На національному рівні
  - Завчасне формування спільної позиції
  - Своєчасне інформування регіонів (якщо питання належить до сфери їхній повноважень) на робочому та керівному рівнях.
  - Процедура координації всередині національного уряду.

Аграрні експертні групи

Аграрні експертні групи Генерального директорату з питань сільського господарства та розвитку сільських територій є консультативними органами, які надають Європейській комісії консультації та експертні знання. Правила створення та функціонування експертних груп встановлено Постановою Європейської комісії № 2016/3301. Експертні групи, до складу яких можуть також входити представники асоціацій, консультують Європейську комісію з питань розроблення законодавчих пропозицій, політичних ініціатив і делегованих правових актів та з питань імплементації законодавства, програм і стратегій ЄС.

Групи громадянського діалогу з питань сільського господарства

Європейська Комісія веде постійний діалог із зацікавленими сторонами з усіх питань Спільної аграрної політики та її реалізації. На основі процедури подання заявок та відповідно до Постанови Європейської комісії № 2022/1368 від 3 серпня 2022 року Генеральний директорат з питань сільського господарства та розвитку сільських територій призначив обраних членів для семи нових Груп громадянського діалогу:

1. Група громадянського діалогу про Стратегічні плани САП та горизонтальні питання,
2. Група громадянського діалогу з питань аграрних ринків,
3. Група громадянського діалогу з питань продуктів тваринного походження,
4. Група громадянського діалогу з міжнародних аспектів сільського господарства,
5. Група громадянського діалогу з питань органічного виробництва,
6. Група громадянського діалогу з питань якості та сприяння збуту,
7. Група громадянського діалогу з питань довкілля та змін клімату.

Окремі особи, організації (вкл. професійні асоціації), а також публічні установи, які не є органами влади держав-членів ЄС, можуть отримати статус спостерігача шляхом прямого запрошення відповідно до горизонтальних положень.

Високий рівень: Європейський комітет з питань сільського господарства та продовольства (EBAF)

Високопоставлений **Комітет з питань сільського господарства та продовольства (EBAF)** був створений Європейською комісією 24 січня 2025 року на основі рекомендацій, викладених у Підсумковому звіті стратегічного діалогу про майбутнє сільського господарства. Під головуванням Крістофа Гансена, Комісара ЄС з питань сільського господарства та розвитку сільських територій, Європейський комітет з питань сільського господарства та продовольства має надавати Європейській комісії консультації високого рівня, які стосуються стратегічних політичних змін. Водночас роботу цього Комітету спрямовано на створення нової культури діалогу, довіри та залучення до участі різних зацікавлених сторін серед учасників ланцюга постачання харчових продуктів і громадянського суспільства. Обрані члени EBAF є частиною організацій, які представляють сільське господарство, інших учасників ланцюга постачання харчових продуктів та громадянське суспільство, в тому числі в таких сферах, як навколишнє середовище та клімат, захист тварин або питання захисту споживачів. Члени EBAF у Реєстрі: Register of Commission expert groups and other similar entities.

Спеціальна тема: Робочий напрям ЄС з питань тваринництва (EU Livestock Workstream)

Робочий напрям ЄС з питань тваринництва був започаткований Комісаром з питань сільського господарства Крістофом Гансеном 8 травня 2025 року в рамках концепції «Бачення сільського господарства та продовольства». Робота напряму здійснюється у формі низки зустрічей, на яких зацікавлені сторони, держави-члени ЄС, громадянське суспільство та науковці збираються разом, щоб знайти шляхи для створення конкурентоспроможного, перспективного, сталого й справедливого сектору тваринництва в ЄС. Робочий напрям у своїй діяльності також орієнтується на створення «сильної культури» діалогу, довіри та залучення до участі якомога більшості стейкхолдерів галузі. Учасники Робочого напряму входять до складу двох існуючих експертних груп: Групи громадянського діалогу з питань продуктів тваринного походження та Експертної групи з питань спільної організації ринку. Вони представляють зацікавлені сторони усього сектору, громадянського суспільства й органів влади держав-членів ЄС і запрошують науковців для представлення доповідей на конкретні тем. Члени робочої групи ЄС з питань тваринництва в Реєстрі за посиланням: Register of Commission expert groups and other similar entities.

Один раз на рік Європейська комісія проводить Дні сільського господарства та продуктів харчування ЄС. У цьому році вони проводяться 15-17 грудня під гаслом «Забезпечення продовольства й сільського господарства Європи». Цей захід надає

можливість протягом трьох днів встановлювати контакти з учасниками аграрного та продовольчого сектора ЄС, представниками громадянського суспільства, науки, а також з відповідальними за рішення посадовцями й політиками. Дні сільського господарства та продуктів харчування ЄС.

Індивідуальні формати

Особисті контакти як засіб на прикладі **Генерального директорату з питань розширення та східного сусідства** (GD ENEST)

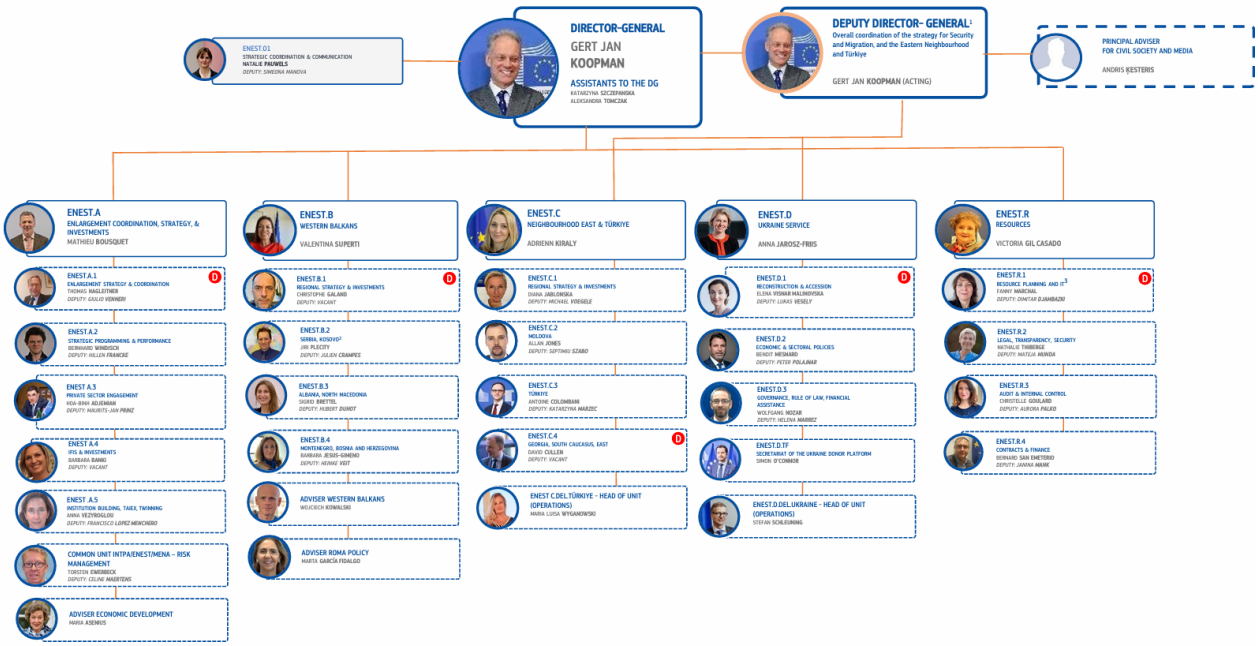

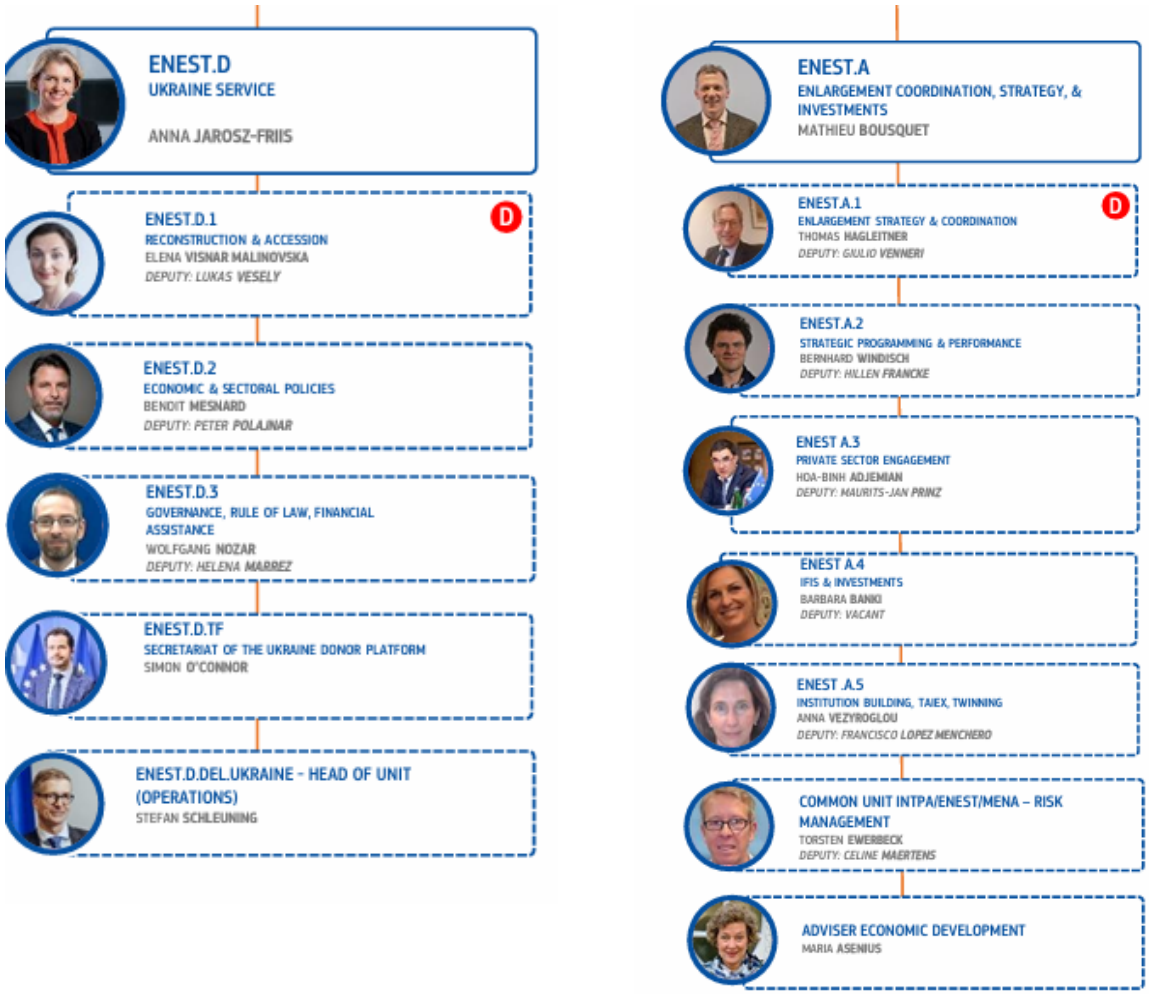

Загальні можливості впливу на Європейську комісію, Європейський парламент і Раду

Європейська комісія => різноманітні можливості впливу (див. вище), важливими також є (національні) члени кабінетів комісарів.

Європейська рада => можливості впливу асоціацій через національні уряди/ через національних міністрів, а також через головні об'єднання на рівні ЄС, напр. COPA. Допоміжними можуть бути також добрі контакти з керівництвом під час **головування в Раді**, яке змінюється кожні півроку.

Європейський парламент => можливості впливу через окремих депутатів, депутатся групи (депутати Європейського парламенту з певних країн або певного професійного/політичного спрямування) **та/або через певні комітети ЄП та фракції ЄП** – залежно від теми лобістського завдання, участі в громадських слуханнях.

Особливість: національні представництва в Брюсселі (часто добре інформаційне джерело про стан законодавства в Брюсселі та національні позиції).

Загальне неписане правило: зустрічі/комунікація **на одному рівні** => Президент асоціації/ Державний секретар/ Міністр з Комісаром/ Директор Генерального директорату/ Депутат Європейського парламенту – співробітники асоціації/міністерства контактують з робочим рівнем Європейської комісії

(начальниками відділів) і співробітниками депутатів. Але! Міністри/Генеральні директорати детальну інформацію надають, як правило, лише після її узгодження на фаховому рівні.

У разі ключових питань: тиск громадськості через ЗМІ, проведення кампаній та демонстрацій. На рівні ЄС лише сконцентровано й разом з іншими національними асоціаціями. Дії з національних мотивів не мають у Брюсселі майже жодного сенсу. На рівні уряду – погрози накладання вето.

Індивідуальні розмови ефективніші, ніж контакти електронною поштою або листування. Листи чи пресрелізи часто важливі для власних членів організації або політичної громадськості, але нерідко є лише крайнім засобом і з'являються запізно=> «Сталося, як склалося!»

Для зображення співпраці на брюссельському рівні нижче наводяться два приклади, в яких проводиться короткий аналіз та оцінка членів двох консультативних груп Європейської комісії з погляду об'єднання зусиль задля відстоювання своїх інтересів у галузі сільського господарства й розвитку сільських територій. Подібне стосується і просування інтересів галузей економіки, які постачають свою продукцію аграрному сектору або отримують її, – в найкращому випадку у згоді з інтересами сільського господарства.

Можливості впливу COPA-COGECA

COPA-COGECA виступає спільним голосом бл. 9 мільйонів фермерів та 20 000 сільськогосподарських кооперативів у ЄС. Місія – це сильний, інноваційний і конкурентоспроможний аграрний сектор, який гарантує забезпечення майже півмільярда людей в ЄС. З метою належного представництва інтересів європейських фермерів як виробників продовольства, охоронців ландшафту та гарантів життєздатності сільських територій, COPA-COGECA впливає на процес прийняття рішень в ЄС та на громадську думку.

COPA-COGECA є однією з найбільших та активніших організації у Брюсселі. До складу COPA входить 51 повноправний член з держав-членів ЄС, майже всі мають офіси в Брюсселі, багато з них — у будівлі COPA-COGECA. COGECA налічує 20 організацій-членів. COPA має також 30 партнерських організацій (серед них Всеукраїнський аграрний форум (ВАФ), директор Марія Дудіх). Секретаріат COPA-COGECA складається з 50 працівників і працює сімома мовами (англійською, французькою, іспанською, німецькою, італійською, польською та румунською). Секретаріат має 4 департаменти:

Секретаріат COPA-COGECA (4 департаменти)

Організаційна структура COPA-COGECA

Процеси прийняття рішень

Три великі органи ЄС у роботі COPA-COGECA – Європейська комісія

- Тісний контакт з відповідними комісарами ЄС.
- Участь комісарів у засіданнях президії COPA-COGECA.
- Активна співпраця з Групами громадянського діалогу Європейської комісії.
- Регулярні зустрічі з членами Кабінету.
- Різноманітні контакти з робочим рівнем Генеральних директоратів.
- Організація заходів високого рівня, семінарів і конференцій.

Законодавство ЄС – можливості впливу

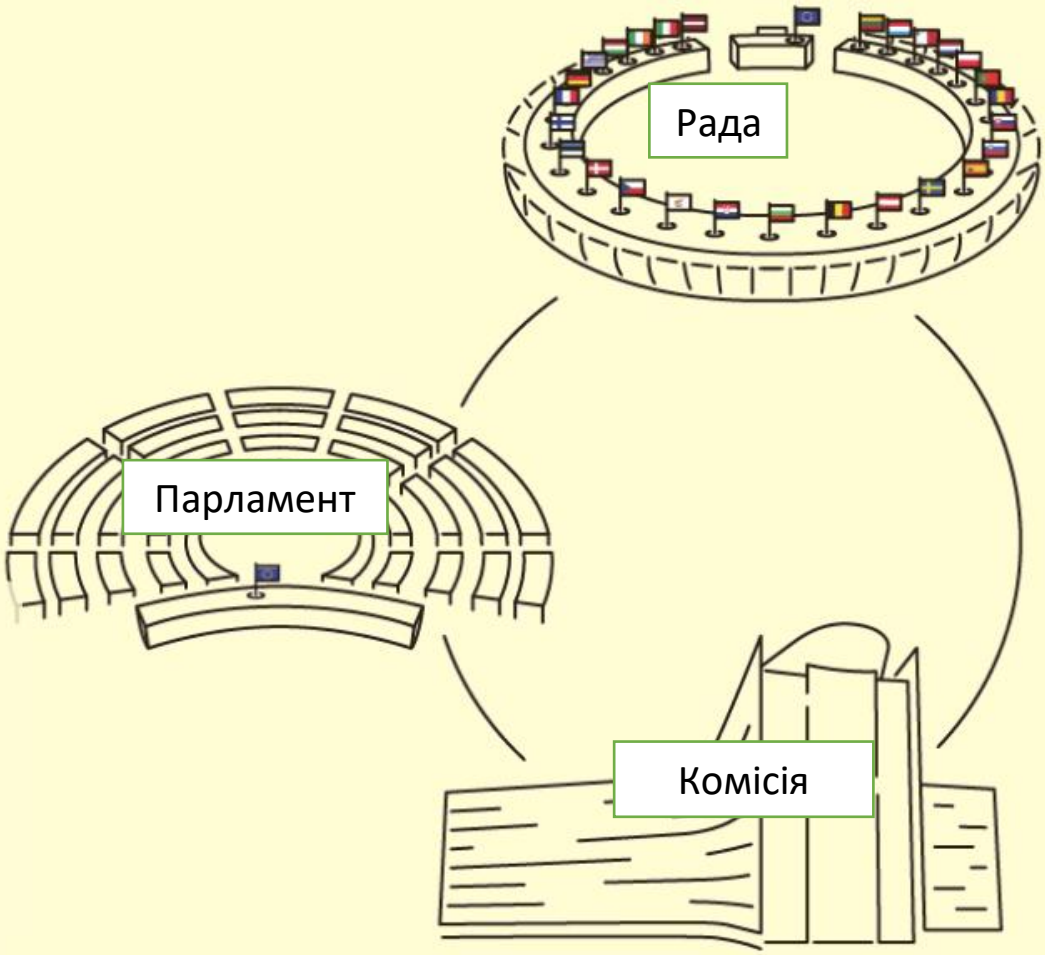

Три великі органи ЄС у роботі COPA-COGECA – Європейський парламент

- Після запровадження процедури спільного прийняття рішень висока зацікавленість Європейського парламенту в аграрних питаннях – тому тісний контакт з членами парламенту.
- Тісні контакти з Комітетом з питань сільського господарства та сільського розвитку, а також з іншими важливими комітетами Європейського парламенту.
- Участь у громадських слуханнях і заходах депутатів Європейського парламенту.
- Організація заходів високого рівня, семінарів і конференцій у приміщеннях COPA-COGECA.

Три великі органи ЄС у роботі COPA-COGECA – Рада

- До кожного засідання Ради президенти COPA-COGECA зустрічаються з чинним головою Аграрної ради.
- COPA та COGECA тісно співпрацюють зі своїми членами, зокрема у межах співробітництва з Постійними представниками.
- Офіційні листи, позиції, засідання, семінари, заходи.

COPA-COGECA – Співпраця з іншими групами громадянського суспільства. Приклади

Приклад з Генерального директорату з питань сільського господарства та розвитку сільських територій: Група громадянського діалогу про Стратегічні плани САП та горизонтальні питання

(CAP Strategic Plans and horizontal matters - Agriculture and rural developement), яка складається з 44 членів типу C і двох членів типу E (серед членів немає національних організацій, проте національні організації беруть участь за дорученням та задля представництва їхніх головних європейських організацій). COPA-COGECA має два місці (із відшкодуванням витрат), але може надсилати до участі 12 осіб (здебільшого онлайн).

Співпраця с **COPA-COGECA** (повна, часткова, спорадична): **+++** дуже добре, **++** добре, **+** посередня – Зауваження.

Назва 44 організацій (тип C)

Європейська асоціація агроекології (AEEU) => складно

Асамблея європейських фруктових, овочевих та квітникарських регіонів (AREFLH) => + до ++

Асоціація європейських регіонів продуктів із географічним зазначенням походження (AREPO) => +

BeeLife Організація з координації європейського бджільництва (BeeLife) => складно

Європейська конфедерація виробників кукурудзи (C.E.P.M) => ++

Європейська організація підрядних підприємств у сфері сільського господарства, сільського розвитку й лісового господарства (CEETTAR) => ++; підрядні підприємства – це надавачі послуг фермерам

Назва 44 організацій (тип С)

Європейська конфедерація власників лісів (CEPF) => + до ++: постійні дискусії із власниками лісів про використання обмежених коштів ЄС (ліси й деревина не згадуються в Додатку I Договору про функціонуванння Європейського Союзу)

Європейська рада молодих фермерів (CEJA) => ++ до +++; молоді фермери часто схильні бачити лише інтереси молодих фермерів

Єврогурпа за тварин (Eurogroup for Animals) => складно

EUROMALT Європейська асоціація виробників солоду (EUROMALT) => промислова асоціація

Euromontana (Euromontana) => +, організація гірських регіонів, представлена не в усіх державах-членах ЄС; Euromontana об'єднує не тільки фермерів, але й інших зацікавлених осіб (напр., науковців)

Європейські сільськогосподарські кооперативи (COGECA)

Європейська конфедераці агролісв (EURAF) => + (організація державних лісів, мало співробітництва

Європейський альянс харчових продуктів рослинного походження (EAPF) => складно (за продукцію рослинного походження, проти продукції тваринного походження)

Європейська координація Via Campesina (ECVC) => складно (за дрібних фермерів, за робітників, за «стале» сільське господарство)

Європейська група працівників професійних аграрних організацій (GEOPA) => ++ до +++

Європейський офіс довкілл (EEB) => складно

Європейські фермери (COPA)

Європейская федерація профспілок харчової промисловості, сільського господарства й туризма (EFFAT) => Європейське об'єднання профспілок (інтереси працівників проти інтересів підприємців)

Європейська федерація вин із захищеним зазначенням походження (EFOW) => +

Європейська федерація сільського туризму (Ruraltour) => + до ++ (час від часу дискусії про пріоритети використання коштів ЄС)

Європейський форум сільськогосподарських і сільських дорадчих служб (EUFRAS) => +; дорадники – це надавачі послуг для фермерів і громад (час від часу дискусії про те, наскільки дорадництво потребує державної допомоги; дорадництво в інтересах суспільства проти консультування в інтересах підприємств)

Європейський форум із збереження природи та випасного тваринництва (EFNCP) => складно

Європейська організація землевласників (ELO) => ++ до +++; близький партнер COPA-COGECA

Європейська асоціація сільського розвитку LEADER (ELARD) => +; час від часу дискусії про основні напрямки САП (фінансування аграрного сектора проти фінансування LEADER)

Назва 44 організацій (тип С)

Європейський комітет контактів у сфері аграрного сектора та аграрної торгівлі (celcaa) => ++ (роздрібна та гуртова торгівля аграрною продукцією та харчовими продуктами)

Європейська рада виробників молока (EMB) => складно (планова економіка замість ринкової економіки)

Європейський альянс громадського здоров'я (EPHA) => ГО

Європейський альянс сільських громад (ERCA) => +; не у всіх державах-членах ЄС; представляє інтереси сільских громад і сіл

Європейська федерація виробників кормів (FEFAC) => + до ++ (промислова асоціація)

Європейська федерація з охорони здоров'я тварин і санітарної безпеки (FESASS) => складно

Добрива Європи (Fertilizers Europe) => + до ++ (промислова асоціація)

FoodDrinkEurope (FoodDrinkEurope) => + до ++ (промислова асоціація)

Freshfel Europe -Європейський форум ланцюга виробництва свіжих фруктів й овочів (Freshfel) => ++

Friends of the Earth Europe (FoEE, Друзі Землі) => складно

FruitVegetablesEUROPE (EUCOFEL) => +; Виробництво та торгівля продуктів плодоовочівництва

Міжнародна асоціація виробників органічних засобів захисту рослин (IBMA) => 0 до +; асоціація 200 підприємств з виробництва органічних засобів захисту рослин

Міжнародна федерація рухів за органічне сільське господарство Регіональна група ЄС (IFOAM EU Group) => +;
Постійні дискусії щодо нової орієнтації САП (органічне виробництво проти традиційного сільського господарства)

Міжнародна платформа із захисту комах для продовольства та кормів (IPIFF) => промислова асоціація

Організація міжнародної мережі географічних зазначень (oriGIn)

Об'єднання переробників первинної сільськогосподарської сировини (PFP) => + до ++ (промислова асоціація)

Розвиток сільських територій та довкілля (RED) => +; не у всіх державах-членах ЄС; представники інтересів сільських територій та довкілля

Європейський фонд із захисту птахів і біорізноманіття (BirdLife Europe) => складно (захист природи понад сільським господарством)

Європейська політична програма Всесвітнього фонду природи (WWF EPO) => складно

Плюс 2 Спостерігачі (тип Е):

Комітет регіонів (COR)

Європейський економічний та соціальний комітет (EESC)

Інформація про ці організації та про результати цього діалогу можна отримати за посиланням Register of Commission expert groups and other similar entities

Приклад з Генерального директорату регіональної політики:
Inforegio – Діалог з партнерами Регламенту про спільні положення 2021-2027 рр. , зокрема, щодо Європейського фонду регіонального розвитку (ERDF), Європейського соціальним фонду Плюс (ESF+) і Фонду політики згуртованості із 36 членами типу С (членства національних організацій немає, проте є участь національних організацій за дорученням і за представництвом інтересів європейських головних організацій).

36 організацій-членів (тільки тип С):

Agora Енергетичний перехід – Аналітичний центр критики сільського господарства

Асоціація середземноморських громад (MEDCITIES/MEDCITÉS) – середземноморські міста із фокусом на захисті довкілля

BUSINESSEUROPE (Асоціація підприємців/работодавців) – один з трьох визнаних соціальних партнерів ЄС => +

Мережа столичних міст і регіонів (CCRN) – невелика неформальна мережа столиць і регіонів

CEE Bankwatch Network (BWN) – Нагляд за банківською діяльністю в екологічній сфері

Європейська мережа дій із захисту клімату l (CAN Europe) – організація із захисту клімату

Конференція периферійних морських регіонів (CRPM) (CRPM - CPMR)

Рада громад європейських регіонів (CCRE) – велика організація міст і регіонів => +

Мережа Euclid (EN) – головна організація та мережа проміжних організацій, які підтримують соціальних підприємців

Eurochild AISBL – Мережа з підтримки роботи з дітьми та для дітей

Eurocities – 200 великих міст з 38 країн Європейської мережі міст

EuroHealthNet – Партнерство закладів громадського здоров'я

Euromontana (Euromontana) => +, організації гірських регіонів, не у всіх державах-членах ЄС, не тільки фермери (напр., також науковці)

Європейські сільськогосподарські кооперативи (COGECA)

Європейська асоціація агентств розвитку (EURADA) – Мережа експертів та агентств, які виступають за економічний розвиток у всій Європі

Європейська асоціація державних банків і фондів AISBL (EAPB) – Європейська асоціація 30 банків публічного права

Європейська асоціація дослідних і технологічних організацій (EARTO) – Європейська організація , яка складається з 350 дослідних огранізацій

Європейська рада біженців і мігрантів (ECRE) – Рада біженців і мігрантів

European Disability Forum (EDF) – Європейський форум людей з інвалідністю

Європейські фермери (COPA)

Європейська асоціація сільського розвитку LEADER (ELARD) => +; час від часу дискусії про основні напрямки САП (фінансування аграрного сектора проти фінансування LEADER)

Європейські метрополії (EMA)

Європейська мережа муніципальних ініціатив з питань змін клімату та сталого розвитку (ECOLISE)

Європейська мережа міст і регіонів з питань соціальної економіки AISBL (REVES AISBL) – європейська мережа з підтримки партнерств між містами/регіонами та соціальної та солідарної економіки

European Network of Social Integration Enterprises (ENSIE) – Європейська мережа інтегративних і інклюзивних форм зайнятості

EUROPEAN NETWORK ON INDEPENDENT LIVING BRUSSELS (ENIL) – Європейська мережа самовизначеного життя

ЄВРОПЕЙСЬКА КОНФЕДЕРАЦІЯ ПРОФСПІЛОК (ETUC) – Європейське об'єднання профспілок, один з трьох визнаних соціальних партнерів ЄС

Європейська асоціація університетів (EUA)

Fundación Secretariado Gitano (FSG) – Європейська організація зі сприяння рівноправ'ю, інклюзії та прав рома

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC) - Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця

SGI Europe (SGI Europe) – Європейська асоціація надавачів послуг - один з трьох визнаних соціальних партнерів ЄС

SMEunited aisbl (SMEunited) – Європейська асоціація ремесників => ++

Європейський фонд із захисту птахів і біорізноманіття (BirdLife Europe) => Конфлікти між сільським господарством і охороною природи

Міжнародна організація молоді та студентів лесбійок, геїв, бісексуалів, трансгендерів, ківрів та інтерсексуалів (LGBTQI)

Міжнародна мережа малих і середніх підприємств (INSME) – Міжнародна мережа малих і середніх підприємств зі сприяння інноваціям у МСП

Європейська політична програма Всесвітнього фонду природи (WWF EPO)

Докладнішу інформацію про ці організації та про результати засідань діалогів можна отримати за посиланням: Register of Commission expert groups and other similar entities

Платформи на рівні ЄС, де співпрацюють COPA-COGECA або їхні організації-члени:

- 7 Груп громадянського діалогу з питань сільського господарства, Генеральний директорат з питань сільського господарства та розвитку сільських територій
- Платформа ЄС з питань втрат і марнотратства харчових продуктів
- AIOTI – Альянс за штучний інтелект, Інтернет речей (IoT) та інновації Edge Continuum
- Європейський координаційний центр з питань обмеженого використання засобів захисту рослин
- Контактний форум соціального діалогу ЄС
- Участь у багаточисельних заходах мереж EU CAP Network! | EU CAP Network
- Форум високого рівня Європейської комісії з питань покращення функціонування ланцюгу забезпечення продуктами харчування
- Керівна група високого рівня Європейського інноваційного партнерства з питань води (High-level EIP Water Steering Group)
- Діалог Генерального директорату з питань регіональної політики з партнерами Регламенту спільних положень (CPR) 2021-2027 рр.
- Коаліція аграрно-продовольчого ланцюга
- Станції очисних споруд для майбутнього (ETP Plants for the Future)
- Голос тваринництва Європи
- Європейський форум безпечності харчових продуктів

Особливість – Мережа САП (Welcome to the EU CAP Network! | EU CAP Network)

Мережа виконує роль форуму для обміну знаннями та інформацією між національними мережами САП, організаціями, адміністраціями, дослідниками, підприємцями та користувачами (наприклад, шляхом навчання за принципом «рівний-рівному» та обміну передовим досвідом) у сферах сільського господарства та політики розвитку сільських територій.

Європейську мережу САП було створено Європейською Комісією у відповідності до Постанови Європейського парламенту та Ради про підтримку Стратегічних планів САП (CAP Strategic Plans, CSPs).

Мережа підтримує розроблення та реалізацію Стратегічних планів САП, обмін знаннями та інноваціями, включаючи Європейське інноваційне партнерство в галузі сільського господарства (EIP-AGRI), а також оцінку та моніторинг САП.

Зустрічі мережі САП можуть сприяти створенню партнерств і стратегічних альянсів.

Welcome to the EU CAP Network! | EU CAP Network

Як працює мережа?

Мережа збирає групи інтересів Європейської мережі розвитку сільських територій (ENDR), включаючи Службу підтримки з питань оцінки, а також EIP-AGRI (інновації, обмін знаннями та мережа EIP-AGRI / Мережа САП ЄС) та вітає всіх нових зацікавлених

осіб. Своєю роботою Європейська мережа САП сприяє просуванню та регулюванню всіх аспектів реалізації Спільної аграрної політики ЄС (САП) шляхом

- залучення людей зі всього Європейського Союзу, які цікавляться сільським і лісовим господарством, а також розвитком сільських територій,
- створення можливостей для побудови контактів і діалогу на європейському рівні,
- надання інформації, включаючи передові практики й можливості фінансування,
- посилення компетентності,
- сприяння обміну знаннями,
- підтримки впровадження інновацій у сільському господарстві,
- посилення підходів AKIS.

Структура мережі

Європейська мережа САП вітає всіх, хто цікавиться та активно працює над сталістю в сільському та лісовому господарстві, а також над розвитком сільських територій в Європі, включаючи

- національні мережі САП,
- фермерів, лісівників і сільські підприємства,
- експертів з оцінки,
- адміністративні органи та платіжні агенції САП,
- Місцеві групи дій,
- Європейські організації,
- сільськогосподарські та лісогосподарські дорадчі служби,
- консультаційні служби з питань інновацій,
- дослідників у сфері сільського та лісового господарства, а також з питань розвитку сільських територій,
- підприємців й інноваторів.

Інновації, обмін знаннями та EIP-AGRI

З метою сприяння інноваціям, обміну знаннями та Європейському інноваційному партнерству EIP-AGRI мережа EU-GAP підтримує співпрацю між усіма, хто має великий інтерес до обміну знаннями та інноваційними ідеями для сталого сільського та лісового господарства, а також розвитку сільських територій. Тут йдеться про **побудову мереж та мотивацію інноваторів у всій ЄС**.

Мережа САП ЄС сприяє інноваціям, обміну знаннями та Європейському інноваційному партнерству EIP-AGRI з метою інформування, залучення мережування інноваторів у всій Європі шляхом надання таких послуг:

- **заходи мережі**, що об'єднують зацікавлених практиків і дослідників задля сприяння обміну знаннями та інноваціям. До цього належать фокус-групи, практичні семінари та тренінги, взаємні відвідування інноваційних проєктів і посередницьких заходів,
- **інформування, мотивація та обмін інноваціями** за допомогою публікацій, щомісячного інформаційного бюлетеня, щорічного журналу, соціальних медіа та прес-релізів,
- **збір та аналіз** інформації про операційні групи й дослідні та інноваційні проєкти за сприянням ЄС з метою виявлення потенційних синергій і можливостей для співпраці, а також задля сприяння можливостям з налагодження контактів і посередництва з метою створення майбутніх партнерств у рамках проєктів,

- **аналіз практичних потреб** для подальшої дослідної роботи, внесення до дослідного порядку денного на європейському й національному рівнях задля закриття пробілів між дослідженням та практикою,
- **Служба підтримки** для запитань.

Ця діяльність здійснюється офісом підтримки інновацій, обміну знаннями та Європейського інноваційного партнерства EIP-AGRI Європейської мережі САП.

Система сільськогосподарських знань та інновацій AKIS

Система сільськогосподарських знань та інновацій (AKIS) має об'єднувати людей та посилювати потік знань та інновацій у всій Європі => AKIS | EU CAP Network.

Цифровізація

Ознайомлення з цифровими технологіями та інноваційними проєктами для сільського та лісового господарства, а також посилення власних цифрових знань і навичок => Digitalisierung | EU CAP Network.

Надихаючі ідеї

Знайомство з кращими практиками та надихаючими ідеями зі всього ЄС => Bewährte Praktiken | EU CAP Network.

Проєкти Європейського інноваційного партнерства EIP-AGRI

Інформація про Операційні групи EIP-AGRI, багатосторонні проєкти в рамках програми Horizon, а також інші проєкти, що сприяють інноваціям у сільському та лісовому господарстві, а також на сільських територіях => Про банк проєктів EIP-AGRI | Мережа САП ЄС.

Можливості фінансування досліджень та інновацій за рахунок дослідного фонду ЄС Horizon Europe у вигляді інформаційного бюлетеня: eu-cap-network-factsheet-funding-opportunities-for-farmers-and-foresters (1).pdf. Через Horizon Europe можна фінансувати багатосторонні проєкти, де, як і в EIP-Agri, на першому плані стоїть практична значущість (практичний вплив): Багатосторонній підхід – сільське господарство й розвиток сільських територій. До учасників таких проєктів можуть належати дослідники, асоціації фермерів/агровиробників, лісові та лісогосподарські асоціації, дорадники, підприємства харчової промисловості, об'єднання споживачів, місцеві спільноти, громадяни, організації громадянського суспільства, включаючи неурядові організації та суб'єкти соціальної економіки, а також представники уряду. Дослідники з країн, які не належать до ЄС, також можуть отримати фінансування з фонду Horizon Europe: Strengthening international cooperation. Предметом багатостороннього підходу можуть бути також і дослідження та інновації для сільських територій: «Можливості для сільських територій – сільське господарство та розвиток сільських територій». За вказаним вище посиланням можна ознайомитися з додатковими можливостями фінансування сільських територій і сільських громад. Огляд цих можливостей фінансування та вже профінансованих проектів можна знайти за посиланням rural areas and rural communities-KF0423461ENN.pdf.

Мережа САП має на меті також і збалансований територіальний розвиток. Інформацію про цілі та проєкти розвитку сільських територій можна отримати за посиланням Сільський розвиток | Мережа САП ЄС. З програмою LEADER, партисипативним підходом ЄС «знизу-догори», спрямованим на залучення сільського населення до місцевого розвитку під керівництвом місцевої громади за допомогою місцевих стратегій, проєктів і процесів прийняття рішень, можна ознайомитися за посиланням LEADER | Мережа САП ЄС. Огляд тем Мережі САМ можна наведено на вкладці «Теми» | EU CAP Network. LEADER часто, але не завжди, є інструментом для активізації місцевого населення та створення додаткової доданої вартості в регіоні.

Фокус-групи Мережі САП

Фокус-групи збирають дані та інформацію про виклики, шанси й інноваційні рішення за визначеними темами у сфері сільського та лісового господарства й розвитку сільських територій => Фокус-групи з питань інновацій, обміну знаннями та Європейського інноваційного партнерства EIP-AGRI | EU CAP Network.

Мережа САП: Бюлетень інновацій, обміну знаннями та Європейського інноваційного партнерства EIP-AGRI

За посиланням можна отримати інформацію про щомісячні бюлетені за подпискою. Вони ознайомлюють з новинами та надають інформацію про заходи, мотивуючі ідеї, можливості фінансування, контакти та багато чого іншого => Our newsletters | EU CAP Network.

Мотивуючі мережеві заходи на теми інновацій обміну знаннями та Європейського інноваційного партнерства EIP-AGRI

З липня 2024 року по червень 2025 року Мережа САП ЄС організувала 13 мережевих заходів, присвячених інноваціям, обміну знаннями та Європейському інноваційному партнерству EIP-AGRI. Серед них три фокус-групи, два семінари, три практикуми, три взаємні візити між оперативними групами, спеціальна зустріч експертів та посередницький захід. Основними темами були, зокрема, «Робототехніка та штучний інтелект», «Інновації в логістиці», «Економіка замкненого циклу», «Представлення технологій на сільськогосподарських підприємствах».

Із запланованими заходами Мережі САП ЄС можна ознайомитися за посиланням: Заплановані заходи | EU CAP Network. Ці заходи мають на меті створення мереж та нарощування потенціалу. Передбачаються зустрічі фокус-груп, семінари, практикуми, взаємні візити оперативних груп, зустрічі експертів та заходи з налагодження контактів.

Зустрічі Мережі САП можуть допомогти зав'язати партнерство та створити стратегічні альянси.

Які теми політики ЄС мають зараз значущість для агровиробників і сільських територій?

Спільна аграрна політика (САП). Див. також Додаток

- Бачення майбутнього сільського господарства та продовольства. Європейська комісія.
- Багаторічні фінансові рамки (САП у майбутньому бюджеті ЄС після 2027 р., Європейська комісія).
- Спільна аграрна політика (САП), починаючи з 2028 р.
- Закон про моніторинг ґрунтів і стійкість ґрунтів.
- Благополуччя тварин: Регламент про транспортування тварин.
- Нові методи селекції.
- Торгівля викидами в аграрному секторі (Agri ETS)
- Меркосур
- Принципові питання торгівлі ЄС з іншими країнами (США, Китай, Україна…).

Як виглядає ситуація в галузі аграрних досліджень і досліджень сільських територій? Оцінка

Дослідження та інновації з перспективи аграрної галузі є дуже важливими для задоволення зростаючих суспільних потреб та збереження міжнародної конкурентоспроможності, див. розділ про Мережу САП. Технічний прогрес не можна

зупинити ніде у світі => фермери мають завжди бути серед перших у застосуванні економічно доцільних інновацій => теорема Кокрана. Завдяки технічному прогресу інновації сприяють структурним змінам => праця замінюється капіталом. Фундаментальні дослідження ⇔ прикладні дослідження (на прикладі Німеччини).

Огляд дослідних структур

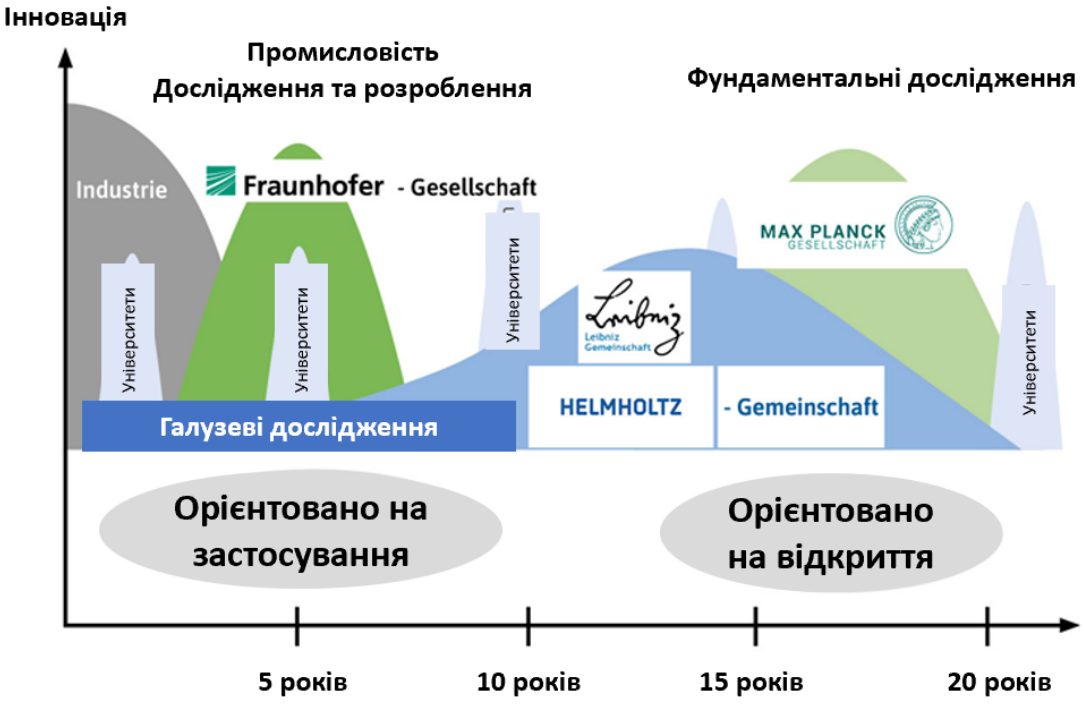

Дослідження для політичних цілей є суперечливими, часто недостатньо обґрунтованими, надто орієнтованими на розподіл ресурсів і занадто прихильними до замовника, а їхні результати є надто неоднорідними. Проте такі дослідження є важливими для політики. Ключове слово: оцінка наслідків як складова законодавства ЄС.

Політика розвитку сільських територій: Донедавна під керівництвом COPA працювала КОАЛІЦІЯ сільського розвитку (RURAL COALITION), до складу якої належали ELO (землевласники), CEJA (сільська молодь), CEPF (власники лісів), FACE (полювання), UECBV (торгівля ВРХ) та CIC (збереження дичини).

З 2023 р. більше не існує Групи громадянського діалогу з питань розвитку сільських територій при Європейській комісії.

Пропозиції Європейської комісії щодо багаторічної фінансової рамки на 2028-2034 роки від липня 2025 року передбачають запровадження лише Фонду національного та регіонального партнерства, а Фонд розвитку сільських територій (EAFRD) не продовжується.

Причини таких змін є різноманітними:

- Політика згуртування ЄС як політика вирівнювання між біднішими та багатшими регіонами ЄС зберігає свою значущість, але дещо відходить на другий план порівняно з іншими сферами політики.
- Сільські території більше не дорівнюються одна одній => великі відмінності між різними сільськими територіями.
- Спектр фінансового сприяння ЄС став ще більшим => велика можливість вибору для держав-членів ЄС.
- Фінансування ЄС завжди надається на умовах співфінансування => держави-члени ЄС та їхні регіони самостійно обирають свої пріоритети.

- Обсяг коштів ЄС для держав-членів та їхніх регіонів (у майбутньому також для України) чітко визначається за єдиними для всього ЄС критеріями => жодні додаткові заявки є неможливими.

Сільське господарство як основна складова життя сільських регіонів. Фермери та їхні працівники також хочуть мати доступ до належної інфраструктури: дитячих садків, шкіл, медичного обслуговування, електропостачання/енергопостачання, Інтернету, транспорту (залізничного, автомобільного, дорожнього). Тому політика розвитку сільських територій завжди є важливим елементом захисту інтересів сільського господарства. Ключове слово: рівноцінні умови життя. Основні вимоги: мінімальна частка бюджету на інвестиції у сільських розвиток, продовження програми LEADER для міжгалузевих регіональних ініціатив, «сильна САП» із розвитком сільських територій як невід'ємною складовою. LEADER часто, але не завжди, є міжгалузевим інструментом для активізації місцевих жителів, зміцнення самоврядування та створення додаткової доданої вартості на регіональному рівні.

Величезна тема для України**: Взаємодія регіональної політики областей і національного уряду.** «Розвиток сільських територій» як частина регіональної політики вищого порядку? Розподіл коштів ЄС на політику згуртування та розвиток регіонів, а також коштів Фонду Фонд розвитку сільських територій (EAFRD) на області? Національне співфінансування? Див. також приклад Німеччини у Додатку. Дотримання верхніх меж та інтенсивності фінансування. Жорсткі правила допомоги ЄС та законодавства про конкуренцію: відсутність подвійного фінансування, відсутність суперечливого фінансування, недопущення фінансування, несумісного з законодавством ЄС. Для національної допомоги: «аграрні рамки», Регламент про надання допомоги аграрному сектору та сільським територіям для чітко визначених можливостей надання допомоги, а також Регламент про мінімальну допомогу аграрному сектору для невеликих сум національної допомоги без необхідності отримання дозволу (до 50 000 євро на підприємство протягом трьох років).

Розширення ЄС. Див. також Додаток

У **переговорах про вступ до ЄС**, окрім розділів про сільське господарство та безпечність харчових продуктів (Розділи 11 та 12), значення для аграрних виробників мають також й інші теми.

Базова свобода ЄС «свобода пересування». Громадяни кожної держави-члена ЄС мають право працювати в іншій державі-члені ЄС, маючи такі самі права щодо умов праці, соціальних та податкових пільг, як і працівники цієї держави. Що це означає для сільськогосподарського ринку праці в Україні?

Право ЄС на місце проживання та заснування підприємства стосується, серед іншого, взаємного визнання кваліфікацій та дипломів між державами-членами ЄС; для певних регульованих професій застосовується спільний мінімальний навчальний план.

Розділ 8 переговорів про вступ «Конкурентна політика»: заходи з антимонопольного законодавства та з контролю за державною допомогою. Спеціальні правила для допустимої допомоги в аграрному секторі («Рамки для аграрного сектора», Регламент про звільнення від мита на сільськогосподарську продукцію, Регламент про мінімальну допомогу аграрному сектору).

Розділ 14 «Транспортна політика» стосується технічних стандартів і норм безпеки, забезпечення безпеки руху, соціальних стандартів та лібералізації ринку транспорту на внутрішньому ринку ЄС. Тут також йдеться про право на отримання посвідчень водія для сільськогосподарської техніки та технічні стандарти, яких необхідно дотримуватися для тракторів і обладнання, що використовуються в сільському господарстві.

Розділ 15 «Енергетика» має значення і для сільського господарства, наприклад, щодо сприяння різноманітним можливостям виробництва енергії з відновлюваних джерел і сільськогосподарських добрив, як-от гній.

Розділ 19 «Соціальна політика та зайнятість» містить мінімальні стандарти у таких сферах, як трудове право, рівноправ'я, здоров'я та безпека на робочому місці.

Розділ 27 «Навколишнє середовище»- Екологічна політика ЄС базується на превентивних заходах, принципі відповідальності забрудника й боротьбі з екологічними збитками у їхньому джерелі. Понад 200 важливих законодавчих актів ЄС стосуються якості води та повітря, шуму, поводження з відходами, охорони природи, контролю промислового забруднення, управління ризиками, хімічних речовин та генетично модифікованих організмів (ГМО). Виконання цих базових умов може бути пов'язане з високими витратами для українського аграрного сектора.

Згідно з розширеною Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, Україна зобов'язується впровадити в 2028 р. всі стандарти ЄС щодо продуктів харчування. З цим пов'язано розширення можливостей для українського експорту до ЄС.

Уряд України заявив про наміри до кінця 2028 р. провести переговори за всіма 35 Розділами (Aquis Communautaire). За згодою ЄС «Україна заселиться до будинку ЄС». Після вступу вона отримує повні можливості формувати «дім і сад ЄС».

Виклики у лобістській роботі

- У соціальних мережах вирують пропаганда та дезінформація.
- Зростає конкуренція між представництвами інтересів.
- Вимоги до представництва інтересів зростають, не тільки з причин прозорості та швидкості.
- Цифровізація може допомоги, проте представництво інтересів залишається справою людей.
- Об'єктивно зображення та емоційна залученість посилюють аргументацію.
- Компроміси мають центральне значення для функціонування демократії.
- Видимість ідей та їхніх прихильників (сильні особистості).

«Хто хоче встигнути, повинен бути швидким. Швидкість – це все»

Багатоканальна комунікація: робота з пресою, соціальні мережі, медіа супроводження заходів

Що належить до лобістської роботи на рівні урядів й асоціацій?

- Ідентифікація стейкхолдерів – визначення вільного простору для дій.
- Активний вплив на формування політичної волі шляхом достовірності, надійності, постійності.
- Участь у мережах і присутність.
- Створення альянсів – ключове слово: зміна ролей.
- Професійна компетентність – інформація, дані, факти.
- Розроблення позицій щодо пропозицій.
- Залежно від тематики – використання широкого спектра медіа-каналів у політичній комунікації.
- Відповідь на виклики – «Захист голів не забиває».
- У правильний час, на правильному місці, з правильними особами із використанням правильних інструментів та аргументів.

Можливі сфери діяльності та завдання українських органів влади та асоціацій у Брюсселі

Прагнути **прийнятного acquis communautaire**, супроводжувати реалізацію та контроль відповідно до вимог ЄС – вивчати вільний простір для дій, пропонувати необхідні зміни до «Будинку ЄС-27» та намагатися їх впровадити.

Ідентифікація конкретних питань із точними пропозиціями щодо змін (без загальних нарікань та образ) => тільки тоді з'являються конкретні можливості для лобіювання (не стріляти з «дробовика», а влучити стрілою в яблучко).

Говорити **єдиним голосом**, як з боку Уряду, так і з боку асоціацій – узгодження позиції завжди починається всередині країни (якщо є два голоси, то один голос зайвий).

Постійне спостереження за політикою (важлива швидкість) та звітування перед установами/міністерствами та асоціаціями в країні – Постійне представництво в Брюсселі.

Використовувати різноманітні процеси діалогу, будувати й підтримувати мережі важливо, але в брюссельській бульбашці важливо також **встановлювати пріоритети**.

Лобістська діяльність в європейських інституціях Брюсселя важлива в потрібний момент («Не витрачай порох занадто рано» або іноді також: «Правильний момент — це ключ до успіху. Не чекай, поки він настане. Створи його сам»).

Встановлення та підтримання особистих контактів є альфа та омега (бесіди на місці, також у соціальних мережах, менше електронних листів або листів) – рівноправні відносини.

Пошук союзників – створення **стратегічних альянсів –** «доказовість» переважає над «цікавими історіями» – готовність до компромісів.

Аграрні асоціації: **співпраця та розроблення позиції в COPA-COGECA –** готовність до компромісів (давати і брати) – не наполягати на максимальних вимогах.

Робота уряду та асоціацій на політичному рівні потребує **сильних особистостей,** а на робочому рівні – **спеціалістів із високим рівнем професіоналізму та емпатії.**

Співпраця з представниками уряду/аграрними асоціаціями з інших країн (ключові слова «стратегічні партнерства», тематичні коаліції).

Сприяння розумінню в ЄС: активізація візитів з України до Брюсселя – супровід візитів (протидія загальній «абстрактності» Брюсселя як символу уявної «регуляторної манії»).

Супровід міжнародних **аграрних аташе в** Києві та українських аграрних аташе в українських посольствах.

Контактна особа для всіх міжнародних питань.

Рекомендації для роботи АПД

Принципово: **відкривати двері та готувати ґрунт** органів влади з агрополітичних питань й аграрних асоціацій на шляху до вступу в ЄС (=> допомога в досягненні прийнятного acquis communautaire, супровід і модерування впровадження та контроль у відповідності до вимог ЄС).

Підтримка українських органів влади/асоціацій у всіх питаннях, що стосуються **можливостей політичного впливу** в Брюсселі (у прямих переговорах, через вебінари, в інформаційних бюлетенях, ініціювання проєктів TAIEX/Twinning, візити до інституцій ЄС та асоціацій ЄС).

Працювати над єдиною «картиною», яка б допомагала суспільству/політикам ЄС добре зрозуміти український аграрний сектор з його постачальниками й збутом суспільства/політики в нинішньому ЄС (звертати увагу на «побоювання» та непорозуміння). Підпорядкувати «гордість України» цілям інтеграції в ЄС.

Налагодження та підтримка контактів і проведення переговорів з ключовими стейкхолдерами у відповідних інституціях ЄС (зокрема, в Європейській комісії, Раді ЄС, Європейському парламенті) щодо процесу вступу до ЄС та інтеграції інтересів України в ЄС з метою визначення шляхів успішного впливу для органів влади/асоціацій в Україні.

Сприяння професійному обміну політичним досвідом та базованими на фактах позиціями в контексті переходу до стійких, стабільних систем харчування в Україні

Моніторинг політичного порядку денного, спостереження за медіа та визначення стейкхолдерів.

Широке **використання послуг Мережі САП** з метою передачі отриманих знань органам влади у сфері аграрної політики й аграрним асоціаціям України, особливо з огляду на сприяння розвитку сільських територій.

Тісна **співпраця з Німецькою асоціацією фермерів** як головним платником COPA задля визначення можливостей для успішного співробітництва українських аграрних асоціацій із COPA. Використовувати «квиток» Німецької асоціації фермерів для входу до Брюсельської бульбашки.

Зрештою в майбутній роботі АПД йдеться про засоби та шляхи звернення до стейкхолдерів та про побудову партнерств/мереж з метою ефективного представлення викликів аграрної політики та розвитку сільських територій в Україні, критичного перегляду всередині країни та знаходження успішних шляхів розв'язання.

Можливі додаткові завдання…

Додаток

Німецька асоціація фермерів (DVB) – головна організація із федеральною структурою

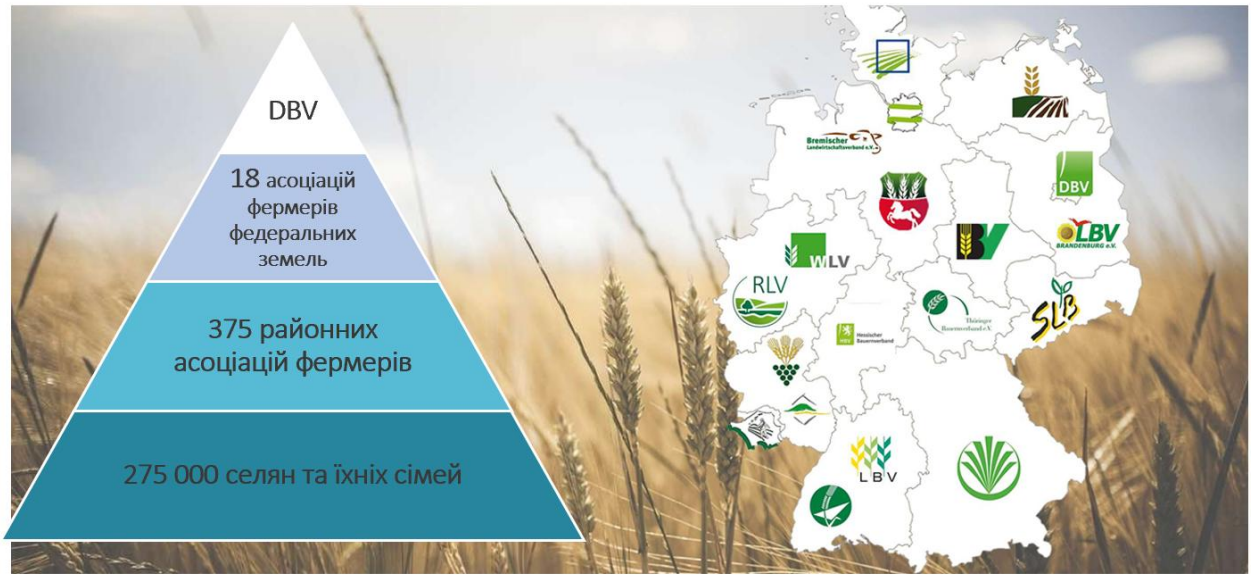

Організація базується на двох стовпах
Активісти на громадських засадах:

- «справжні» фермери: здійснення роботи асоціацій, компетентність у прийнятті рішень, представництво;
- безперервність + довіра.

Працівники на постійному робочому місці:

Робота з підготовки, інформування, комунікація, послуги
Бл. 4 800 працівників у різних організаціях, підприємствах і на регіональному рівні:

- Податкові й бухгалтерські питання (2 300 працівників)
- Інші послуги та питання (1 800, з них бл. 200 у сфері аграрної політики)
- Публікації на аграрні теми (260)
- Страхування (100)
- Інше (300)

Фінансування Другого стовпа САП. Схематичне зображення

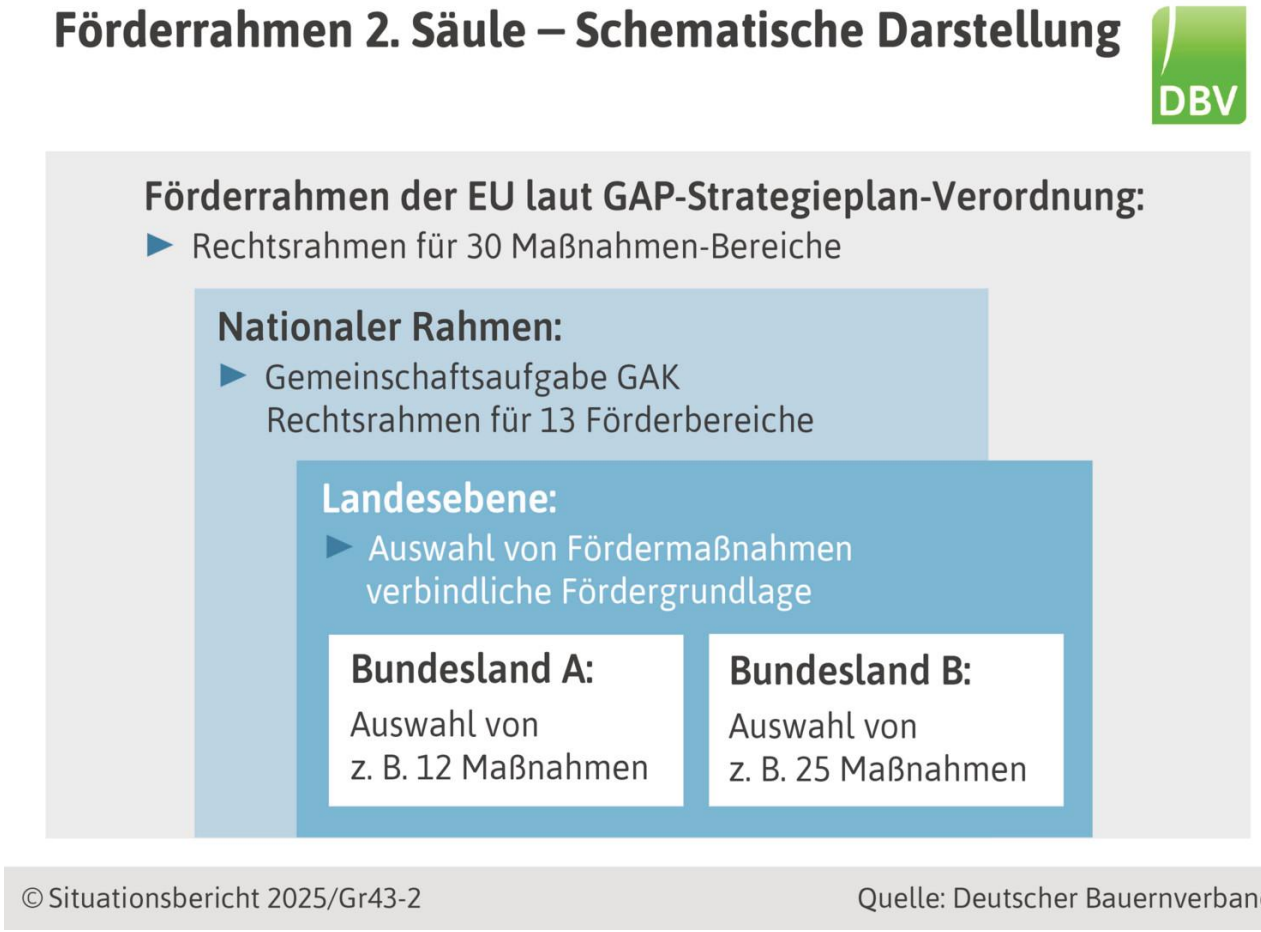

© Situationsbericht 2025/Gr43-2 Quelle: Deutscher Bauernverband

Структура фінансування. На прикладі Аграрного інвестиційного фонду

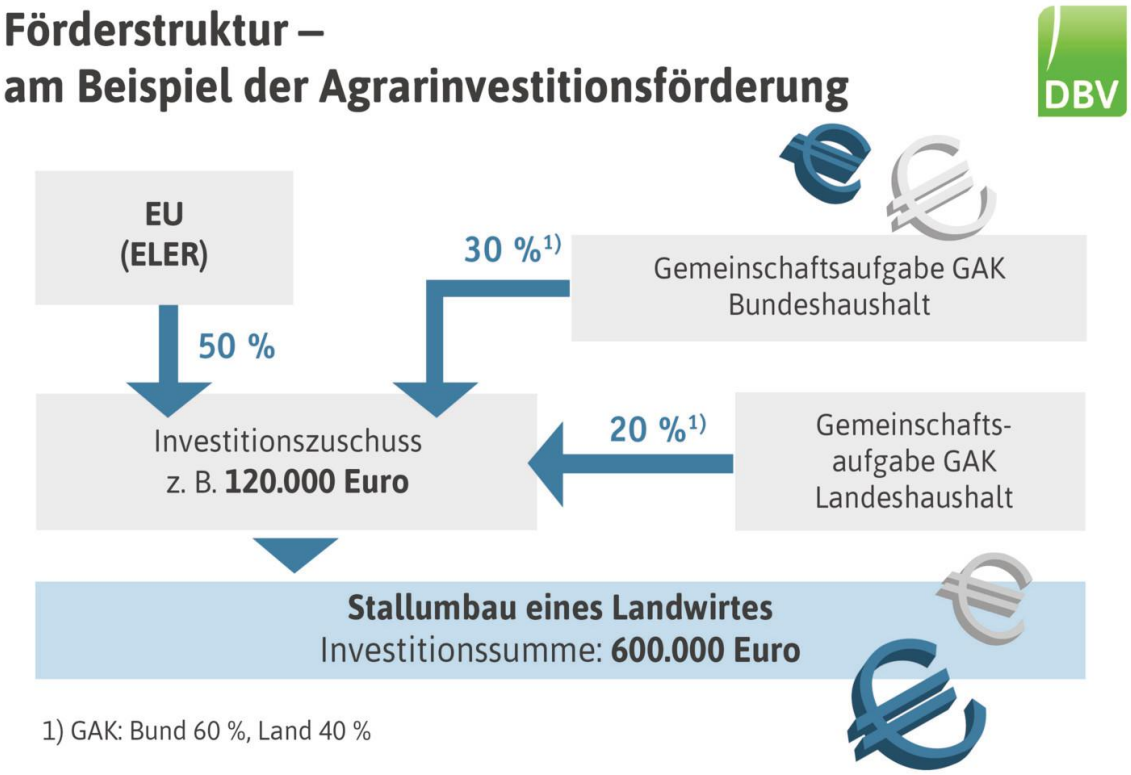

© Situationsbericht 2025/Gr43-3 Quellen: Europäische Kommission, BMEL

Розвиток сільських територій в Німеччині

Політика розвитку сільських територій у Німеччині

	DEU	BB/BE	BW	BY	HE	MV	NI/HH/HB	NW	RP	SH	SL	SN	ST	TH
Landwirtschaft	**20,4%**	**19,3%**	**30,1%**	**16,3%**	**27,2%**	**17,4%**	**23,1%**	**16,6%**	**30,0%**	**27,4%**	**6,0%**	**14,3%**	**15,8%**	**18,2%**
Umwelt/Klima/ Tierwohl	**58,0%**	**48,9%**	**63,4%**	**72,3%**	**44,7%**	**53,6%**	**48,3%**	**71,4%**	**49,2%**	**46,3%**	**55,6%**	**48,6%**	**50,7%**	**53,3%**
• Öko-Landbau	20,4%	22,2%	22,4%	27,7%	27,2%	17,1%	15,1%	15,8%	25,4%	13,0%	18,7%	17,9%	14,5%	13,5%
• nicht-produktive Investitionen	5,1%	15,3%	1,8%	-	2,5%	14,1%	6,5%	-	1,9%	11,7%	-	6,3%	8,3%	6,8%
Ländliche Entwicklung	**21,6%**	**31,8%**	**6,5%**	**11,4%**	**28,2%**	**28,9%**	**28,5%**	**12,0%**	**20,8%**	**26,2%**	**38,4%**	**37,1%**	**33,4%**	**28,5%**
• LEADER	14,1%	30,7%	5,9%	6,8%	13,5%	8,1%	13,2%	11,9%	14,7%	12,6%	15,2%	36,4%	27,1%	6,7%

Спільна аграрна політика. Спільна аграрна політика (САП) передбачає партнерство між суспільством і сільським господарством, яке гарантує безпечне продовольче забезпечення, достатній дохід для фермерів, захист навколишнього середовища та динамічний розвиток сільських регіонів.

Визнаючи суттєву роль фермерів в ЄС, Європейська комісія розробила «Бачення сільського господарства та харчування на майбутнє», спрямоване на підвищення конкурентоспроможності та привабливості сільськогосподарського та харчового

сектору. У цій концепції викладено основні передумови, за яких сектор може процвітати, бути інноваційним та приносити користь суспільству сьогодні, завтра і навіть у 2040 році, Бачення сільського господарства та харчування на майбутнє – Європейська комісія.

Багаторічна фінансова рамка (БФР) – це довгостроковий бюджет ЄС на період сім років. У липні цього року Європейська комісія представила свою пропозицію на наступний період фінансування 2028-2034 рр. Спільна аграрна політика (САП) після 2027 року має посісти центральне місце в наступному бюджеті ЄС, але її фінансування буде скорочено приблизно на п'яту частину. При цьому держави-члени ЄС отримають більшу гнучкість завдяки національним і регіональним планам партнерства (НРП). Комісія пропонує дегресію та встановлення верхніх лімітів для прямих виплат. Обговорення БФР на 2028-2034 роки, ймовірно, триватиме щонайменше до кінця 2027 року. Детальніша інформація: Спільна аграрна політика після 2027 року в наступному бюджеті ЄС – Європейська комісія.

Розширення ЄС. Процес розширення ЄС стосується зараз Албанії, Боснії та Герцеговини, Косово, Чорногорії, Північної Македонії, Сербії, Туреччини та України. Перспектива членства в ЄС, як правило, є потужним стимулом для демократичних та економічних реформ в європейських країнах, які бажають приєднатися до ЄС. Переговори про вступ з Туреччиною фактично заморожені. Переговори про вступ між Україною та ЄС розпочалися 25 червня 2024 року.

Договір про Європейський Союз — статті щодо вступу до ЄС: Стаття 49 роз'яснює правову основу вступу європейських держав до ЄС, а стаття 2 — цінності, які є основою ЄС та які зобов'язується дотримуватися держава-кандидат. Держава-кандидат також повинна виконувати критерії вступу до ЄС. Їх зазвичай називають Копенгагенськими критеріями, оскільки вони були визначені Європейською радою в Копенгагені в червні 1993 року.

Вступ не відбувається автоматично, адже він залежить від належної підготовки відповідної держави-кандидата та від спроможності ЄС інтегрувати нового члена. Таким чином, існує підготовчий період різної тривалості, протягом якого держава-кандидат адаптує свої інституції, стандарти та інфраструктурні об'єкти таким чином, щоб мати змогу виконувати свої зобов'язання як держава-член. Процес вступу передбачає дотримання критеріїв вступу, зокрема прийняття та впровадження acquis ЄС. Із загалом 35 Розділів acquis ЄС дві розділи безпосередньо стосуються сільського господарства:

Розділ 11 «Сільське господарство та розвиток сільських територій» містить низку обов'язкових для виконання приписів, багато з яких слід застосовувати безпосередньо. Належне застосування цих положень, а також їхнє ефективне впровадження та контроль з боку дієздатного державного управління мають вирішальне значення для функціонування Спільної аграрної політики (САП). Реалізація САП вимагає створення адміністративних і контрольних систем, зокрема платіжного агентства й інтегрованої системи адміністрування і контролю, а також органів, відповідальних за впровадження заходів із розвитку сільських територій.

Розділ 12 «Продовольча безпека, ветеринарна та фітосанітарна політика». У цьому розділі розглядаються детальні правила у сфері безпечності харчових продуктів. Загальна продовольча політика встановлює гігієнічні вимоги до виробництва харчових продуктів. Крім того, acquis містить докладні положення у ветеринарній сфері, які мають ключове значення для захисту здоров'я тварин, благополуччя тварин і безпечності харчових продуктів тваринного походження на внутрішньому ринку ЄС. У сфері захисту рослин правила ЄС охоплюють такі питання, як-от якість насіння, використання засобів захисту рослин, шкідники й корми для тварин.

Умови та дата вступу, можливі перехідні періоди, а також внесення змін до договорів, на яких ґрунтується Європейський Союз, мають бути погоджені у формі

Договору про вступ між державою-кандидатом і державами-членами ЄС. З метою забезпечення належного вступу цей договір підписується та ратифікується всіма державами-членами ЄС, а також країною-кандидатом відповідно до їхніх національних конституційних процедур. Європейський парламент надає свою згоду.

Переговори щодо окремих розділів завершуються лише тоді, коли кожен уряд держави-члена ЄС підтверджує свою задоволеність прогресом кандидата в цій сфері політики, що аналізується Європейською комісією. Увесь переговорний процес вважається остаточно завершеним лише після закриття всіх глав. **Договір про вступ** є документом, який юридично закріплює членство країни в ЄС. Він містить детальні умови членства, всі перехідні положення та строки, а також положення про фінансові домовленості й можливі захисні застереження. Для набуття чинності цей договір потребує схвалення Ради ЄС, Європейської комісії та Європейського парламенту, підписання країною-кандидатом і всіма чинними державами-членами ЄС. Ратифікація в країні-кандидаті та в окремих державах-членах ЄС здійснюється відповідно до їхніх конституційних процедур (парламентське голосування, референдум тощо).

Додаткову інформацію щодо вступу країни до ЄС можна знайти на вебсайті Європейської комісії, зокрема українською та російською мовами, за посиланнями: *Країни-кандидати*, *Умови розширення*, *Розділи acquis* та *Процес розширення*.

Можливості «перестрибнути» процес вступу та негайно прийняти Україну до ЄС в установчих договорах ЄС не передбачається. Так само Україна не може приєднатися до ЄС, перебуваючи у стані війни. Адже відповідно до п. 7 статті 42 Договору про Європейський Союз, у такому випадку Україна могла б вимагати військової допомоги, що зробило б ЄС стороною збройного конфлікту, а такий сценарій в Європейському Союзі вважається нині політично неприйнятним.

Форум з питань розширення ЄС — Розширення та Східне сусідство**,** 18 листопада 2025 року.